

Міністерство освіти і науки України
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Навчально-науковий інститут філології
кафедра германської філології та перекладу

ВІДТВОРЕННЯ У ПЕРЕКЛАДІ ПРАГМАТИЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ
ІНФОРМАЦІЙНО-НОВИНИХ ПОВІДОМЛЕНЬ ЗМІ

Кваліфікаційна робота
освітнього ступеня «бакалавр»
студентки 4-го курсу
освітньої програми
«Переклад з німецької та англійської мов»,
спеціальність – 035.043 «Германські мови та
літератури (переклад включно), перша – німецька»
Дар'я Захарівна ДЕРІКОТ
Науковий керівник:
к.філол.н., доц. Наталія ЛЮБЧУК

«Допущено до захисту»
Протокол засідання
кафедри германської філології та перекладу
протокол № 12 від «12» червня 2025 року
завідувач кафедри ССТ
к.філол.н., доц. Олександр СТАСЮК

КИЇВ
2025

ЗМІСТ

АНОТАЦІЯ.....	3
ABSTRACT.....	5
ВСТУП.....	7
РОЗДІЛ 1. ПРАГМАТИКА ПЕРЕКЛАДУ ТА ОСОБЛИВОСТІ МОВИ ЗМІ...	10
1.1. Поняття та основні складові прагматики.....	10
1.2. Прагматика у перекладі та прагматична адаптація.....	12
1.3. Культурний аспект у прагматиці.....	15
1.4. Особливості текстів ЗМІ. Специфіка новинних повідомлень.....	18
1.5. Проблематика перекладу текстів ЗМІ.....	21
Висновки до першого розділу.....	25
РОЗДІЛ 2. ПРАГМАТИЧНА АДАПТАЦІЯ ПРИ ПЕРЕКЛАДІ НОВИНИХ ПОВІДОМЛЕНЬ.....	27
2.1. Види прагматичної адаптації новинних повідомлень.....	27
2.2. Прагматична адаптація заголовків новинних повідомлень.....	28
2.3. Компресія при прагматичній адаптації новинних повідомлень.....	33
2.4. Декомпресія при прагматичній адаптації новинних повідомлень.....	40
2.5. Заміна при прагматичній адаптації новинних повідомлень.....	45
2.6. Генералізація при прагматичній адаптації новинних повідомлень.....	48
2.7. Конкретизація при прагматичній адаптації новинних повідомлень.....	51
Висновки до другого розділу.....	53
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ.....	57
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	60
СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ.....	65
ZUSAMMENFASSUNG.....	71

АНОТАЦІЯ

Новинні повідомлення ЗМІ є важливим інструментом інформування світової спільноти про події в різних регіонах та формування громадської думки. Саме тому такі тексти часто підлягають перекладу, а перед перекладачами постає завдання здійснити прагматичну адаптацію вихідного тексту, тобто адаптувати його під знання та потреби іншомовних читачів. Для дослідження було обрано українськомовні новинні повідомлення суспільно-політичного спрямування з веб-ресурсу Deutsche Welle, адже наявність перекладу багатьох із них німецькою мовою дозволяє детально проаналізувати різні способи прагматичної адаптації.

Основною метою дослідження є визначити рівень прагматичної адаптації новинних повідомлень, присвячених війні в Україні, адже від цього залежить поінформованість міжнародної спільноти щодо цієї трагедії, та запропонувати альтернативні рішення для покращення невдалих рішень перекладачів.

Для успішного виконання поставленої мети нами було доведено, що прагматика має ключове значення при перекладі, адже саме адаптація тексту під потреби та фонові знання реципієнта уможливорює комунікативний акт між автором та читачем, де перекладач відіграє посередницьку роль. Ми визначили, що новинне повідомлення — це інформація про актуальну подію, значущу для людства, зазвичай відносно невеликого обсягу, та окреслили специфічні риси цього жанру, важливі при перекладі: мовні кліше, метафори, культурні елементи, фахова лексика та заголовок, який має привертати увагу читача та зацікавити його ознайомитися з основним текстом. Крім того, нами було виділено основні способи прагматичної адаптації, які використовуються при перекладі новинних повідомлень: компресія, декомпресія, заміна, генералізація та конкретизація.

У результаті практичного дослідження було проаналізовано конкретні приклади з новинних повідомлень Deutsche Welle: ми визначили, що вдале застосування способів прагматичної адаптації переважає, але при цьому зустрічаються й сумнівні випадки. Наприклад, внаслідок використання

компресії порушується принцип плюралізму думок, а зловживання декомпресією призводить до виникнення зайвих пояснень, що стосуються очевидних речей; крім того, перекладачі часто нехтують заміною, вживаючи неправильні відповідники або порушуючи стилістику тексту. До невдалих прикладів також було запропоновано альтернативні рішення. Таке дослідження розкриває поточний рівень прагматичної адаптації при перекладі новинних повідомлень та створює підґрунтя для подальшої перекладацької роботи в цьому напрямку.

Ключові слова: прагматика, прагматична адаптація, новинне повідомлення, заголовок, компресія, декомпресія.

ABSTRACT

Media news reports are an important tool for informing the global community about events in different regions and influencing public opinion. That is why such texts are often translated, and translators face the task of pragmatic adaptation of the original text, i.e. adapting it to the knowledge and needs of foreign language readers. The study focuses on Ukrainian-language socio-political news reports from the Deutsche Welle web resource, because many of them are translated into German, which allows conducting a detailed analysis of different ways of pragmatic adaptation.

The study's main purpose is to assess the level of pragmatic adaptation of news reports on the war in Ukraine, as it affects the international community's awareness of this tragedy, and to suggest alternative solutions to improve the flawed decisions of translators.

In order to successfully achieve this goal, we have proved that pragmatics is of key importance in translation, since it is the adaptation of the text to the needs and background knowledge of the recipient that makes possible the communicative act between the author and the reader, where the translator plays an intermediary role. We defined a news report as information about a current event of significance to humanity, usually of relatively small length, and outlined the specific features of this genre that are important in translation: language clichés, metaphors, cultural elements, professional vocabulary and a headline that should attract the reader's attention and stimulate their interest in reading the main text. In addition, we have identified the main methods of pragmatic adaptation used in the translation of news reports: compression, decompression, substitution, generalisation and specification.

The research was based on the analysis of specific examples from Deutsche Welle news reports: we found that the successful use of pragmatic adaptation methods prevailed, but there were also questionable cases. For example, the use of compression violates the principle of pluralism of opinions, and the overuse of decompression leads to unnecessary explanations of obvious things; in addition, translators often neglect substitution, using incorrect equivalents or violating the style

of the text. Alternative solutions to unsuccessful examples were also proposed. Such research shows the current level of pragmatic adaptation in the translation of news reports and creates the basis for further translation work in this area.

Keywords: pragmatics, pragmatic adaptation, news message, headline, compression, decompression.

ВСТУП

Прагматична адаптація є важливим аспектом у процесі перекладу, адже саме вона відіграє роль своєрідного містка між автором та реципієнтом, які є представниками різних культурних середовищ. Вона враховує не лише граматичний та лексичний рівні перекладу, а й культурний; її мета — донести намір автора до іншомовного читача, уникаючи культурних бар'єрів та непорозумінь. Отже, переклад з урахуванням прагматичної адаптації передбачає внесення перекладачем змін до оригінального тексту, які можуть бути як незначними, так і доволі масштабними. Розвиток цього напрямку зумовив виникнення нового етапу в перекладознавстві, в якому орієнтиром перекладача має бути не автор, а реципієнт та його потреби.

Прагматична адаптація може застосовуватися при перекладі будь-яких текстів, проте в першу чергу важливо звертати увагу на цей аспект при роботі з текстами, які спрямовані на потреби та інтереси лише носіїв цільової мови та враховують лише їхні фонові знання. Без прагматичних трансформацій переклад такого тексту не буде повноцінним, адже навіть при бездоганній передачі лексики він залишиться не до кінця зрозумілим для іншомовного реципієнта. До таких текстів належать тексти ЗМІ, зокрема новинні повідомлення.

Новинні повідомлення часто перекладають, щоб донести до світової спільноти інформацію про події, які потребують загальної уваги, а від рівня їхньої прагматичної адаптації залежить, наскільки такий текст буде зрозумілим іншомовному читачу, який не має додаткових знань про ці події. Важливість прагматичного аспекту визначає **актуальність** цього дослідження, оскільки прагматичний потенціал новинних повідомлень недостатньо досліджений у перекладознавстві, тоді як цей жанр текстів відіграє ключову роль у формуванні суспільної думки та визначає, які події стають релевантними в інформаційному просторі, а які залишаються поза увагою.

Об'єктом дослідження є українськомовні новинні повідомлення суспільно-політичної тематики з інтернет-ресурсу Deutsche Welle та їхні переклади німецькою мовою.

Предмет дослідження полягає в аналізі різних способів прагматичної адаптації на основі конкретних прикладів з новинних повідомлень.

Метою дослідження є визначення рівня прагматичної адаптації новинних повідомлень. Для реалізації мети поставлено такі **завдання**:

1. Дослідити поняття прагматики та історію її розвитку.
2. Визначити роль прагматики при перекладі та проаналізувати її культурну складову.
3. З'ясувати, що таке новинне повідомлення, та окреслити проблеми, які можуть постати у процесі перекладу цього жанру текстів.
4. Виділити основні способи прагматичної адаптації, задіяні в перекладі новинних повідомлень.
5. Проаналізувати рівень прагматичної адаптації новинних повідомлень на конкретних прикладах.
6. Запропонувати альтернативні рішення перекладу для сумнівних або невдалих випадків та аргументацію до них.

Методи дослідження включають порівняльний аналіз оригіналу та перекладу, прагматичний аналіз перекладеного тексту (наскільки було збережено комунікативну мету першоджерела), та метод перекладацького коментування для оцінки перекладацьких рішень.

Наукова новизна полягає в опрацюванні релевантних новинних повідомлень, опублікованих у роки повномасштабного вторгнення, та у прагматичному підході до їх аналізу, який частково залишався поза увагою науковців.

Практичним значенням є потенційне використання результатів дослідження для подальшого наукового та перекладацького аналізу прагматичного аспекту перекладу новинних повідомлень і в практиці перекладу текстів ЗМІ.

Апробація результатів дипломної роботи була проведена на ІХ Всеукраїнських наукових читаннях за участю молодих учених «ФІЛОЛОГІЯ ХХІ СТОЛІТТЯ: НОВІ ДОСЛІДЖЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ» у Навчально-науковому інституті філології 10-11 квітня 2025 року.

Структура роботи складається зі вступу, двох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел та списку ілюстративного матеріалу. У вступі було визначено об'єкт, предмет, мету, завдання, методи, наукову новизну та практичне значення дослідження. У першому розділі було розглянуто поняття прагматики, її зв'язок з перекладом, особливості новинних повідомлень та специфіку їхнього перекладу. У другому розділі були проаналізовані конкретні приклади використання способів прагматичної адаптації при перекладі новинних повідомлень з української мови німецькою. У висновках було окреслено результати проведеної наукової роботи. Обсяг основного тексту дипломної роботи становить 53 сторінки. Загальний обсяг праці налічує 73 сторінки. Список літератури містить 94 позиції, зокрема, теоретичних джерел — 50, джерел ілюстративного матеріалу — 44.

РОЗДІЛ 1. ПРАГМАТИКА ПЕРЕКЛАДУ ТА ОСОБЛИВОСТІ МОВИ ЗМІ

1.1. Поняття та основні складові прагматики

Прагматика — це розділ мовознавства, який досліджує комунікативні засоби мови та їх застосування в контексті реальної комунікації. При цьому враховуються культурний контекст, наміри та взаємодія між мовцями; усі ці фактори покликані на сприйняття сказаного та ефект, який воно має на слухача або читача [Oğuz, Demirkıvran, 2021. с.213].

Свої витoki прагматика бере з другої половини 19 століття — початку 20 століття, і свій внесок в цей процес зробили такі вчені як Ч. Морріс та Ч. Пірс. Вже в той час існував термін «прагматика», значенням еквівалентний сучасній лінгвістичній прагматиці; його виникнення переплітається з семіотичним підходом до дослідження мови, а його автором є Ч. Морріс. Отже, ще до остаточного утвердження поняття лінгвістичної прагматики вчені наголошували на важливості урахування суб'єкта практичної та комунікативної діяльності під час лінгвістичних досліджень [Соколовська, 2012. с. 101].

Проте однією із найважливіших подій в історії лінгвістичної прагматики є так званий «прагматичний поворот» 70-х років 20 століття. До цього часу класичний структурний аналіз тексту був обмеженим, а мовлення не вважалося потрібним для лінгвістичних досліджень. Поворот змінив це сприйняття, змістивши акцент на аналіз мови в соціальному контексті. Цей період ознаменувався появою численних наукових праць та монографій, спрямованих на дослідження прагматики та розкриття цієї дисципліни [Feilke, 2000. с.65].

Прагматичний поворот (або «прагматичний бум») характеризувався появою тези, що функціонування мовних засобів великою мірою залежить від контексту та ситуації. Це зменшило популярність структуралізму й генералізму, які не брали до уваги контекст та людину; у прагматичному підході мовець розглядався як жива людина, чиє мовлення залежить не від загальних правил, а від ситуації — отже, його мовлення постійно змінюється та набуває нових ознак. Відповідно до цього вчені почали глибше досліджувати мовленнєві акти

та вплив контексту на засоби мови. Особливий внесок у розвиток прагматики внесли такі вчені:

- Г. Грайс і П. Стронсон — створення основ прагматичного аналізу та семантичного підходу в прагматиці;
- Дж. Остін — запровадження діяльнісної функції мови, започаткування теорії мовленнєвих актів та цілісної концепції такого акту (за допомогою тривимірної системи локуція-іллокуція-перлокуція);
- Дж. Сьорль — розширення теорії мовленнєвих актів, визначення їх структури, типології, умови і правила успішної комунікації. Саме класифікацію, створену цим вченим, активно використовували для прагматичного дослідження надалі, вважаючи її більш чіткою та вдалою, ніж у його попередника Дж. Остіна.

В Україні прагматику також активно досліджували, про що свідчить утворення Київської школи прагмалінгвістики. До неї входили такі вчені як Г. Г. Почепцов, П. В. Зернецький, Н. Ф. Гладуш та інші. Завданнями цієї школи були дослідження мовленнєвих актів, комунікативних інтеракцій, прагматичної структури висловлень тощо. Заснування цієї школи дозволило вітчизняним науковцям ознайомитися з такою дисципліною як прагматика, яка довгий час розвивалася лише за кордоном, та поглибити загальний рівень дослідженості з цього питання.

Українські дослідження прагматики продовжилися в 21 столітті, де центральним стало питання дискурсу, його стратегій і тактик, комунікативних принципів. При цьому єдиного визначення терміна «дискурс» не існує: його трактують як «усний або письмовий текст або комплекси усної комунікації, логічно та послідовно структуровані й об'єднані мовними зв'язками локального і глобального змісту з метою реалізації певної авторської проблематики» [Дискурс, 2002. с.29] або «інтегральний феномен, як мисленневокомунікативна діяльність, що являє собою сукупність процесу і результату і включає як екстралінгвальний, так і власне лінгвальний аспект» [Дискурс, 2005. с. 79]. Це

питання досліджували Львівська та Харківська школи. Із розвитком поняття дискурсу в сучасній лінгвістиці пов'язані такі українські вчені як Н.О. Бігунова, Г. Л. Жуковець, О. М. Ільченко, О. Б. Франко, Т. А. Скуратовська та інші [Соколовська, 2021. с. 102, 104].

Загалом у 21 столітті розвиток прагматики продовжується як в Україні, так і за її кордонами; сучасний етап має назву «дискурсійний» через широке дослідження питання дискурсу. У сучасних дослідженнях можна спостерігати тенденцію до антропоцентризму: це означає, що в центрі уваги перебувають саме людина (як мовець та реципієнт) та соціум, який її оточує. Фокус уваги зміщується з мовленнєвої дії до мовленнєвої взаємодії. Такий антропоцентричний підхід відіграє провідну роль у становленні лінгводискурсології — дисципліни, що має тісний зв'язок із прагматикою [Безугла, 2021. с. 99].

Отже, лінгвістична прагматика — це наука, яка досліджує мовленнєві акти та мовленнєву взаємодію, враховуючи обставини, контекст та культурні особливості. Її коріння сягає 19 століття, але активний розвиток розпочався у 70-х роках 20 століття й продовжується дотепер. Вивчення прагматики важливе для глибшого дослідження мови та, зокрема, створення якісного перекладу.

1.2. Прагматика у перекладі та прагматична адаптація

Прагматика тексту є важливим аспектом, який варто враховувати при перекладі. На думку німецького лінгвіста А. Нойберта, збереження прагматики вихідного тексту є ключовою ознакою адекватного перекладу. За його словами, переклад є комунікативним актом між носіями двох мов, а не безпосередньо мовами або текстами, тому прагматика — це ключ до порозуміння між людьми, на яких націлено вихідний та перекладений текст.

А. Нойберт вважає, що створення прагматичних відношень є можливим для будь-якого тексту, але деколи для їх успішного функціонування потрібно вносити певні зміни, що має назву «прагматична адаптація». Він виділяє такі категорії текстів за цим чинником:

1. Тексти, що апелюють до однакових потреб та інтересів носіїв обох мов (наприклад, науково-технічна література);
2. Тексти, що відтворюють потреби та інтереси лише носіїв вихідної мови та, відповідно, враховують лише їхні позамовні знання (наприклад, суспільно-політичні тексти або тексти ЗМІ);
3. Художня література, яка може відтворювати національну специфіку, але при цьому ґрунтується на загальнолюдських інтересах та цінностях;
4. Тексти, створені безпосередньо для перекладу з урахуванням цінностей та потреб носіїв мови перекладу (наприклад, адаптована література для вивчення мови) [Neubert, 1968. с. 21-33].

Важливим чинником прагматичної адаптації є автор: саме він закладає в текст сенси, які можуть бути як загальнозрозумілими, так і спрямовуватися на носіїв конкретної мови. Автор взаємодіє з потенційним читачем та об'єктами, які описує у своєму творі, таким чином закладаючи прагматичне значення у свій текст. Першим етапом створення цього значення є авторська інтенція — осмислений чи інтуїтивний намір адресанта, який визначає внутрішню програму мовлення і спосіб її втілення [Бацевич, 2009. с.105]. Інтенція є відображенням авторської прагматики, на її основі створюється текст, який потім і буде тим або іншим чином сприйматися читачем. Проте оскільки в комунікативному акті бере участь не лише автор, а й реципієнт, прагматичне значення інтенції та методів, обраних автором для її реалізації, зумовлюється також факторами розуміння та сприйняття поданої інформації читачем або слухачем [Tcherednitchenko, 1978. с.33]. Оскільки у випадку перекладу реципієнт буде знайомитися з текстом не в оригіналі, а цільовою мовою, задача коректного передання інтенції належить перекладачу.

Говорячи про прагматичні аспекти перекладу, важливо згадати скопос-теорію, розроблену К. Райс та Х. Фермеєром. За цією теорією будь-який переклад має слідувати «правилу скопоса»; його сутність — будь-яка взаємодія між людьми визначається її метою. Переклад також є прикладом такої взаємодії [Reiß, Vermeer, 1984. с. 101]. Скопос вказує на функції, на які орієнтований

переклад у контексті культури реципієнтів [Reiß, Vermeer, 1984. с.106]. З цього випливає, що прагматична функція оригіналу та перекладу може відрізнятися [Vermeer, Snell-Hornby, 1986. с.27]. Це суперечить більш раннім теоріям перекладу, згідно з якими перекладач має орієнтуватися на оригінал тексту та мету автора, передавши її в перекладі без змін; за К. Райс та Х. Фермеєром, головним орієнтиром перекладача має бути потенційний реципієнт, носій цільової мови, що дозволяє змінювати оригінальну мету за потреби. Для реалізації прагматичного потенціалу тексту скопос-теорія є більш актуальною.

Перекладаючи будь-який текст, перекладач оцінює його як носій іншої культури; спроби адаптувати його можуть призвести до викривлення оригінального сенсу в негативному значенні або його загального руйнування. Саме тому до питання прагматичної адаптації тексту варто підходити обережно. Намагаючись адаптувати текст, перекладач може здійснювати такі дії (при цьому мінімально порушуючи головну ідею вихідного тексту та його зміст):

- Додавати певні елементи, які допоможуть реципієнту зрозуміти сенс тексту, незважаючи на культурний бар'єр;
- Опускати певні елементи, зайві з погляду реципієнта-носія іншої мови та культури;
- Застосовувати семантичні трансформації.

Прагматична адаптація має культурне спрямування, адже саме різниця культур не дозволяє перекладачу робити прямий переклад без змін. У цьому аспекті розрізняють інтра- та інтеркультурну адаптацію. Інтракультурна адаптація не обумовлюється потребами перекладу; вона спрямована на представників різних категорій однієї культури — деякі характеристики тексту змінюються для глибшого та простішого його розуміння різними категоріями. У контексті перекладу доцільніше говорити про інтеркультурну адаптацію, яка здійснюється з урахуванням міжкультурної асиметрії з метою пристосування тексту до потреб та способу мислення представників іншої культури. Вона допомагає повністю виразити прагматичний потенціал тексту та полегшити

комунікативний акт між автором та реципієнтом, уникаючи мовні та культурні бар'єри [Павлик, 2020. с.195].

Отже, прагматична адаптація може здійснюватися з будь-яким текстом, проте різні типи текстів потребують різного рівня такої адаптації. У цьому процесі важливо враховувати оригінальну інтенцію автора, проте функція оригіналу та перекладу може відрізнитися як наслідок існування міжкультурного бар'єру. При адаптації, особливо інтеркультурній, потрібно намагатися зберегти задум автора та зміст оригіналу, але зміни є неминучими для розкриття прагматичного потенціалу перекладу. Культурний аспект є одним із ключових у прагматиці, і саме тому перекладач як посередник між культурами та мовами має звернути на нього особливу увагу. Ця тема потребує детальнішого розгляду.

1.3. Культурний аспект у прагматиці

Як було зазначено вище, культурний аспект є визначальним для прагматики. Перекладач повинен мати відповідні компетентності, щоб розрізнити культурні аспекти в тексті та вміти передати їх зрозуміло та чітко, орієнтуючись на носіїв іншої мови та культури. Це свідчить про важливість знання не лише мови, з якою працює перекладач, а й культури та особливості мислення її носіїв. Лише тоді прагматичний потенціал тексту буде повністю розкрито.

Говорячи про зв'язок прагматики та культури, варто звернути увагу на таку субдисципліну прагматики як контрастивна прагматика. Вона порівнює мови безпосередньо на прагматичному рівні: аналізуючи використання мови, мовленнєві акти, розмовні звички тощо, можна зрозуміти культурно-специфічні моделі поведінки. Це доводить наявність зв'язку між мовою та культурою через призму прагматики [Ehrhardt, Heringer, 2011. с. 120].

На думку К. Ерхарда та Г. Герінгера, зв'язок прагматики та культури відбувається таким чином:

- Прагматика аналізує мовлення як дію, яка ґрунтується на певних конвенціях. Ці конвенції визначаються безпосередньо культурою, яка створює та змінює їх. Будь-який мовленнєвий акт завжди відбувається в культурному контексті; при цьому саме він завжди формує цей контекст, а отже, і саму культуру;
- Прагматичний підхід може розпізнати, чому, з якою метою та в якому контексті виникли певні мовні структури. Це є результатом комунікативної дії, а не її передумовою;
- Прагматика досліджує мовні структури, оскільки вони мають комунікативну релевантність у контексті дії;
- Прагматика визначає знання, які сприймаються як даність для визначення значення висловлювання;
- Правила використання мови змінюються простіше та швидше, ніж самі мовні структури. Наприклад, зміна ієрархії суспільства викликає зміну цінностей, що в свою чергу зумовлює зміни у спілкуванні. Отже, зміни в культурі та у використанні мови тісно пов'язані [Ehrhardt, Heringer, 2011. с. 121].

Виходячи з цих пунктів, можна побачити головне: мовні звички існують у контексті культури, адаптуючись під неї. Також можна зазначити, що і використання мови в свою чергу характеризує носіїв культури та є її важливою частиною. Відповідно, використання мови відбувається не лише завдяки мовним структурам: воно характеризується контекстом, у тому числі й культурним. Тому культура та її динаміка є важливими для перекладача, який приділяє увагу прагматичному аспекту. Саме культура визначає намір мовця та функції мови, яку він використовує [Oğuz, Demirkıvıran, 2021. с. 216].

Міжкультурна комунікація завжди була більш масштабною, ніж інтракультурна; суттєвішими можуть бути й наслідки непорозумінь у її контексті: вони можуть призвести до конфліктів та перешкодити подальшій взаємодії культур. Відповідно, культурно-прагматичний аспект перекладу певною мірою є важливішим за лінгвістичний, адже простої передачі мовних

структур недостатньо для повноцінної комунікації між представниками різних культур. Некоректне вживання граматичних або лексичних структур ускладнює порозуміння, але не унеможлиблює його; у той же час недостатнє розуміння культури автора може повністю знищити авторську інтенцію та оригінальний задум, і через це реципієнти не зможуть коректно сприймати текст. Це також вказує на важливість культури серед компетентностей перекладача. Цьому аспекту приділяв увагу Гайдрун Вітте, який вважав, що завданням перекладача є в першу чергу «налагодження комунікації між представниками різних культур» [Witte, 2007. с. 12], а отже, це вимагає від нього бікультурної компетентності, тобто розуміння обох культур, з якими він працює. Це потребує знань традицій, цінностей, норм та форм висловлювання, притаманних представникам цих культур, а також їхні ключові відмінності. Прагматика є ключем до утворення на основі вищезгаданого культурної взаємодії на двох рівнях, розуміючи які, бікультурно компетентний перекладач зможе отримати основу для порівняння культур та налагодження комунікації між ними:

- Взаємодія між оригінальним текстом та перекладачем;
- Взаємодія між перекладеним текстом та його реципієнтом [Witte, 2007. с. 12-20].

Прикладом порушення культурної компетентності можуть слугувати таблички та оголошення в кафе, музеях, парках розваг тощо, зроблені різними мовами для іноземних туристів. Якщо відсутність розділових знаків або порушення правил орфографії майже не ускладнюють загальне розуміння, то некоректний, часто дослівний переклад змінюють зміст речення або роблять його незрозумілим та марним. Наприклад, в італійських кафе-морозиво існує термін «*de passeggio*», який вказує на те, що в закладі надається пріоритетність приготуванню замовлень на виніс, а не обслуговуванню користувачів за столиками; у Німеччині це поняття відсутнє, тому дослівний переклад «*von mache mir einen Spaziergang*» є недоречним, не передає сутності та не доносить до читача інформацію. Перекладач, який створював оголошення, не володіє достатнім рівнем знання культури, що утворило непорозуміння та

унеможливило комунікативний акт. Подібні ситуації можуть трапитися на будь-якомі рівні комунікації та створити проблеми серйознішого масштабу [Oğuz, Demirkıvıran, 2021. с.225].

Отже, культурний аспект є дуже важливим у лінгвістичній прагматиці, і перекладач повинен мати відповідні бікультурні компетентності для створення якісного перекладу. Порушення взаємодії між культурами може призвести до непорозумінь, повністю викреслити оригінальну авторську думку та унеможливити комунікацію. Саме тому потрібно звертати увагу не лише на граматичні, а й на культурно-прагматичні особливості тексту.

Особливу увагу прагматиці потрібно приділяти при перекладі текстів, у яких розуміння культурного контексту відіграє вирішальну роль у розумінні безпосередньо основної думки автора. До цієї категорії належать у тому числі тексти ЗМІ.

1.4. Особливості текстів ЗМІ. Специфіка новинних повідомлень

У сучасній стилістиці не існує єдиного погляду на розташування мови ЗМІ в класифікації функціональних стилів. Деякі вчені дотримуються точки зору, що мова ЗМІ є підстилем публіцистичного стилю, що стосується радіо, періодики, реклами та телебачення [Стишов 2003. с. 22]. На думку Д. Баранника, мова ЗМІ є окремим функціональним стилем, і тому варто дослідити типологічні особливості її різновидів на всіх рівнях: морфологічному, лексичному, синтаксичному та фразеологічному [Баранник, 1983. с. 13–17]. А. Нелюба поділяє цю точку зору та виокремлює такі підстили мови ЗМІ:

- Публіцистичний (кіно-, відео-, теле-, радіопубліцистика, газетна й журнальна публіцистика);
- Політико-агітаційний;
- Ораторський;
- Рекламний [Нелюба, 1997. с.15].

Серед німецьких вчених також існує декілька думок щодо місця мови ЗМІ в класифікації функціональних стилів; зазвичай її розглядають як частину

загального публіцистичного стилю. Однак, наприклад, М. Гофманн вважає, що мова ЗМІ все ж відрізняється від загальноприйнятого публіцистичного стилю, який створює певний «еталон» стосовно класичних жанрів публіцистики (наприклад, есе). Сучасні медіа швидко розвиваються, а отже, набувають власних ознак, які варто розглядати окремо від норм публіцистики [Hoffmann, 2007. с. 32-36]. Така думка є влучною з урахуванням зокрема новітніх технологій, що активно використовуються в сучасних засобах масової інформації.

Характерним для мови ЗМІ є поєднання двох тенденцій, а саме:

- Тенденції до стандарту — прагнення до чіткості та інформативності;
- Тенденції до експресивності — прагнення до образності та виразності [Пилинський, 1990. с.15].

Ці дві тенденції часто переплітаються одна з одною, що утворює важливу особливість мови ЗМІ: залежно від тематики та авторського наміру в ній можуть поєднуватися ознаки інших стилів, утворюючи симбіоз.

Одним із важливих жанрів мови ЗМІ є новинне повідомлення — «інформація про подію, яка є актуальною, значущою для суспільства та має потенціал вплинути на життя людей» [Коваль, 2025]. Проте не кожна подія може стати новиною. Г. Коваль пропонує такі критерії події, яка має висвітлюватися в новинному повідомленні:

- Актуальність (подія має відбуватися наразі або нещодавно);
- Вплив (подія повинна мати значення для великої групи людей);
- Емоційність (подія має викликати емоції);
- Конфлікт (якщо подія містить будь-яке протистояння інтересів, її шанси на привернення суспільної уваги збільшуються);
- Унікальність (подія має бути особливою та цікавою).

У німецькій журналістиці термін «новина» (Nachricht) позначає статтю, що зазвичай має обсяг не більше однієї друкованої сторінки. У ній мають міститися відповіді на питання, що стосуються події: хто є ключовою фігурою?

Що саме трапалося? Коли, чому і де це сталося? Звідки про це стало відомо?
[Textsorten, 2007. с.5]

Серед мовних особливостей новинних повідомлень можна виділити такі:

- Невелика довжина речень (особливо в електронних ЗМІ);
- Використання номінативного стилю;
- Вживання непрямой мови;
- Активне використання метафор (зокрема тих, що стосуються безпосередньо обраної сфери, наприклад, економіки або спорту);
- Вживання риторичних фігур, алітерацій, гіпербол та алюзій;
- «Деформалізація» шляхом використання жаргону, молодіжного сленгу та запозичених слів [Reus, 2016].

Структура новинного повідомлення варіативна: вона може складатися лише безпосередньо з тексту, а може містити графічні елементи, аудіо або відео. Проте безпосередньо текстова частина зазвичай має стандартну будову незалежно від того, газетна це стаття чи мережева: це короткий та основний зміст. До короткого змісту входять заголовки та лід (від англ. lead) — так зване «вступне слово» до статті. Їхня мета — привернути увагу читача влучними формулюваннями та спонукати його до прочитання цілої статті. В основному змісті міститься безпосередньо текст статті, інформація в якому зазвичай розташована ієрархічно — від найважливіших ключових даних до додаткових подробиць. Залежно від типу тексту структура може бути більш або менш регламентованою, апелювати до фактів або почуттів, містити велику або маленьку кількість цитат або посилань тощо [Ротон, 2017. с. 59] [Köster, 2021].

Ключовою функцією новинного повідомлення є інформаційна: автор такого тексту перш за все має на меті передати читачам інформацію про певну подію або явище, дати можливість поглянути на них з різних сторін, висвітлити різні думки. При цьому будь-які журналістські тексти працюють також на формування громадської думки, тому в них можуть міститися суб'єктивні оцінки описаного, проте без прямого заклик до конкретних дій з боку автора статті [Brinker, 2010. с. 94-101] [Лаврик, 2010. с.10]. Перекладаючи новинне

повідомлення, перекладач має врахувати всі ці функції та за можливості зберегти їх, що утворює певні складнощі при перекладі текстів ЗМІ.

1.5. Проблематика перекладу текстів ЗМІ

Тексти ЗМІ, зокрема новинні повідомлення, часто стають об'єктами перекладу. Це відбувається для того, щоб поширити інформацію про певні явища і події серед світової спільноти, підвищити обізнаність людства щодо геополітики та сприяти міжнародному культурному обміну. Така місія є доволі важливою, тому перекладачам потрібно бути особливо уважними та виявляти обережність.

На думку М. Бенхегі, існує три стратегії перекладу текстів ЗМІ:

- Об'єктивна — переклад повністю передає всі наявні факти без скорочень та/або доповнень, зберігаючи також форму оригіналу;
- Конструктивна — переклад передає лише зміст оригіналу, але не його форму;
- Суб'єктивна — переклад має на меті висвітлити подію в певному світлі, тому перекладач додає певну інформацію, якої не було в оригіналі [Bánhegyi, 2012].

Використання цих стратегій залежить від мети перекладу, вимог замовника та навіть позиції країни, для чийх громадян здійснюється переклад. Кожна з них має як переваги, так і недоліки, а отже, переклад текстів ЗМІ потрібно розглядати з фокусом на окремих елементах та специфічних особливостях.

Одним із важливих аспектів перекладу новинного повідомлення є переклад його заголовку. Як було зазначено у попередньому підрозділі, саме заголовок (особливо за відсутності ліда) визначає, чи відкриє потенційний читач повний текст статті. Отже, на це має звернути увагу й перекладач, адаптуючи заголовок під потреби іншомовного реципієнта.

У журналістиці існують різні види заголовків: зокрема, фактичний, у якому сутність статті викладається чітко та прямо, образний, де для

привернення уваги читача вживаються художні засоби (наприклад, метафори), та заголовки-кліше. Зважаючи на це, можна виділити наступні способи відтворення заголовків при перекладі:

- Калькування — дослівний переклад заголовку вихідного тексту зі збереженням авторського наміру. Може потребувати деяких змін при перекладі у випадку невідповідності мовних засобів;
- Додавання — введення в заголовок додаткової інформації для розкриття його сенсу;
- Опущення — вилучення певної інформації, яка з певних причин може бути зайвою для іншомовного реципієнта;
- Заміна образу/переформулювання — заміна фразеологізмів, приказок або усталених виразів, що не мають прямого відповідника в іншій мові;
- Заміна образного заголовка на фактичний — елементи заголовку, що створюють інтригу, замінюються більш прямими фактами. Можливий також зворотний спосіб перекладу, при якому фактичний заголовок замінюється образним [Любчук, 2022. с. 91-92].

З цього можна зробити висновок, що при виборі стратегії перекладу заголовку потрібно звертати увагу також на мовні засоби, проте ключова функція — привернення уваги читача та зрозумілість для нього заголовку — повинна також зберігатися.

Новинне повідомлення, як було зазначено у попередньому підрозділі, перш за все виконує інформаційну функцію, тому завдання перекладача — передати не лише зміст, а й зберегти комунікативну спрямованість тексту: він має бути зрозумілим читачеві з іншого культурного середовища та доносити йому інформацію так само чітко, як автор доносив її реципієнтам цільової мови. Це означає, що перекладач має чітко визначити комунікативну задачу новинного повідомлення, дослідити його структуру, зрозуміти, хто є його цільовою аудиторією, враховувати конотації, а також володіти достатніми фаховими знаннями з тематики тексту, щоб мати змогу коректно донести інформацію в перекладі, вносити певні зміни та пропонувати власні перекладацькі рішення,

щоб досягти максимальної адекватності перекладу [Волощук, Жмаєва, 2020. с.171].

Специфікою перекладу новинних повідомлень також є обмеженість перекладача в часі: оскільки події, висвітлені в новинах, відбуваються наразі та швидко втрачають актуальність, перекладати їх потрібно швидко, щоб виконати функцію формування громадської думки. Інша особливість — час, який реципієнт витрачає на ознайомлення зі статтею: зазвичай читачі проглядають такі тексти доволі швидко, а це означає, що переклад має бути здійснено простою мовою, а всі специфічні для вихідного тексту культурні моменти повинні бути зрозумілими без додаткових пошуків з боку читача. С. Бані пропонує такі стратегії перекладацької адаптації культурно-специфічної інформації:

- Вилучення — певні культурні моменти можуть вилучатися з перекладу, якщо вони не є важливими для загального змісту новинного повідомлення;
- Додавання пояснень — культурний елемент пояснюється безпосередньо в тексті перекладу;
- Узагальнення — культурна інформація стає більш загальною та, відповідно, зрозумілішою для реципієнта;
- Заміна — за можливості заміна вихідного культурного елементу на культурний елемент, що є більш притаманним для культури носіїв мови перекладу. Такий метод є специфічним та вживається рідко;
- Використання екстратекстуальних елементів — вживання додаткових, не пов'язаних з текстом фрагментів (наприклад, ілюстрації, мапи, глосарії у вигляді окремого блоку) [Bani, 2006. с. 37, 42].

Важливою складовою тексту ЗМІ також є мовні кліше — стандартні звороти, що регулярно повторюються в певних умовах і контекстах; у сфері ЗМІ вони також можуть перетворюватися на штампи, особливо при надмірному їх вживанні [Сологуб, 2013]. Однак, попри інколи негативний вплив, кліше активно вживаються в статтях та новинних повідомленнях. Прикладами кліше

та штампів в українських ЗМІ можна назвати «засоби масового обслуговування», «каркас економіки», «кримінальний авторитет», «бути в перших рядах»; деякі з них мають також евфемістичне забарвлення (наприклад, «незахищені верстви населення») [Шарманова, 2013. с. 453]. Варто зазначити, що деякі кліше, що досі активно вживаються в масмедіа, суперечать сучасному українському правопису (наприклад, «правляча еліта» — правильним варіантом написання буде «панівна еліта») [КЕРІВНА. Слововживання]. У німецькій пресі також присутні подібні кліше: «gierige Banker», «gewaltbereite Muslime», «im Kreuzfeuer der Kritik stehen», «krisengeschüttelte Staaten». Такі конструкції часто не є офіційно уніфікованими, проте варто звернути увагу, що в мові перекладу можуть існувати аналогічні кліше, усталені в журналістиці, а отже, щоб іноземний реципієнт швидко зрозумів, про що йдеться, потрібно знайти синонімічні кліше в мові перекладу.

Окрім цього, до елементів, які можуть викликати складнощі при перекладі тексту ЗМІ, відносять метафори («politisches Erdbeben» — «політичний шторм»), галузеву термінологію («das Wirtschaftswachstum» — «економічне зростання»), запозичені слова («ксенофобія» — «die Xenophobie» або власне німецький відповідник «die Fremdenfeindlichkeit») [Дудик, 2005]. Їхня адаптація іншою мовою також може викликати запитання: наприклад, щодо підбору метафори з аналогічним значенням (або заміни її стилістично нейтральним виразом), пошуку відповідного терміна, якщо він наявний у мові перекладу; у випадку запозиченої лексики виникає проблема, чи варто залишити іноземне слово, або краще замінити його синонімом походження мови перекладу. Все це ускладнює та сповільнює роботу перекладача.

Отже, перекладаючи текст ЗМІ, перекладач має звертати увагу на безліч аспектів: культурні елементи, метафори, фахова лексика, мовні кліше тощо. Його головним завданням є створення адекватного перекладу, зрозумілого іноземному реципієнту без використання сторонніх ресурсів, який виконуватиме ключову функцію ЗМІ — інформаційну.

Висновки до першого розділу

У цьому розділі ми розглянули поняття прагматики, її зв'язку з культурою, прагматичний аспект перекладу, специфіку мови ЗМІ, жанру «новинне повідомлення» та його перекладу. На основі проаналізованої літератури можна зробити такі висновки:

1. Прагматика — розділ мовознавства, що досліджує комунікативні засоби мови, враховуючи, зокрема, культурний аспект та намір мовця. Ключовим періодом її розвитку стали 70-ті роки минулого століття, коли мову почали активно аналізувати в соціальному контексті. Наразі прагматику продовжують вивчати як в Україні, так і за її межами; цей аспект мови є дуже важливим для сучасного мовознавства.
2. Прагматичний аспект перекладу є важливим, адже він відіграє вирішальну роль у розумінні тексту перекладу реципієнтом. За новими дослідженнями, прагматична функція оригіналу та перекладу може відрізнятися, а отже, перекладач має право додавати, розширювати, звужувати або прибирати певні елементи тексту, якщо, на його думку, це допоможе розкрити прагматичний потенціал перекладу. Незважаючи на це, збереження оригінального авторського наміру є важливим та бажаним. Різні типи текстів можуть потребувати різного рівня прагматичної адаптації.
3. Культурний аспект є ключовим у прагматиці, і зважати на нього при перекладі важливо, тому що культурний бар'єр може викликати набагато більше непорозумінь, ніж мовні помилки. Культура визначає намір мовця та функції мови, яку він використовує; з культури випливають мовні звички та специфічні елементи. Це вказує на те, що перекладач повинен також бути знайомим з культурою носіїв мови, якою він перекладає.
4. Не існує єдиної думки щодо місця мови ЗМІ в класифікації функціональних стилів: деякі науковці виділяють її як окремий стиль, що має власні підстили, а хтось вважає її підстилем публіцистичного стилю. Проте важливо розуміти, що стрімкий розвиток технологій прямо впливає

на розвиток засобів масової інформації, що вирізняє мову ЗМІ від «класичної» публіцистики.

5. Новинне повідомлення — жанр тексту ЗМІ, який описує важливі події та характеризується, зокрема, релевантністю, емоційністю та унікальністю. Він має низку мовних особливостей (зокрема, невелика довжина речень, номінативний стиль, непряма мова, деформалізація тощо) та структуру, яка переважно складається із заголовку, ліду та основного матеріалу, викладеного ієрархічно. Ключовою функцією новинного повідомлення є інформаційна, проте в ньому також може міститися непрямий заклик, що має на меті формування громадської думки.
6. Переклад новинних повідомлень є складним процесом, під час якого перекладач має як зберегти інформаційну функцію вихідного тексту, так і виконати значну роботу щодо його культурної адаптації під потреби іншомовного читача. Увагу потрібно приділити як заголовку, який визначає, чи цікаво буде реципієнту відкрити статтю, так і основному тексту, що має бути перекладений простою мовою та не містити складних, незрозумілих без додаткової пошукової роботи елементів. Проблеми можуть викликати метафори, кліше, фахова термінологія, запозичення, культурно специфічні елементи тощо.

Прагматичний аспект є надзвичайно важливим при перекладі новинних повідомлень, адже в цьому жанрі міститься велика кількість культурно специфічної інформації. Ситуацію ускладнює те, що цей жанр не передбачає великої кількості додаткових роз'яснень, але при цьому найменших непорозумінь також потрібно уникати з метою реалізації інформаційної функції тексту та формування громадської думки. Отже, перекладач повинен виконувати роль містка між двома культурами, максимально зберігаючи оригінальні сенси та наміри.

РОЗДІЛ 2. ПРАГМАТИЧНА АДАПТАЦІЯ ПРИ ПЕРЕКЛАДІ НОВИНИХ ПОВІДОМЛЕНЬ

2.1. Види прагматичної адаптації новинних повідомлень

Як було зазначено в першому розділі, прагматика тісно пов'язана з культурою; отже, прагматична адаптація — це внесення змін до оригінального тексту при перекладі з метою уникнення культурних непорозумінь та донесення до іншомовного реципієнта авторської думки без додаткових перешкод. Оскільки мета новинного повідомлення — швидке та безбар'єрне донесення інформації до читача, при перекладі таких текстів звертати увагу на прагматику надзвичайно важливо.

Дослідження засобів прагматичної адаптації в текстах ЗМІ було здійснено на основі новинних повідомлень з веб-сайту німецької теле- та радіостанції Deutsche Welle. На цьому ресурсі можна знайти повідомлення різної тематики, проте в роботі зосередимося на новинних повідомленнях суспільно-політичного спрямування, які висвітлюють події в Україні після початку повномасштабного вторгнення 24 лютого 2022. Російсько-українська війна — конфлікт, вплив якого фактично виходить за межі двох країн, тому українськомовні новинні повідомлення такої тематики є релевантними й для іноземних читачів та перекладаються зокрема й німецькою мовою; окрім того, переклади таких текстів допомагають привернути увагу світової спільноти до війни та викликати резонанс для отримання міжнародної підтримки та допомоги. Саме тому переклад новин про війну є важливою та відповідальною місією для перекладача.

Оскільки Україна останнім часом перебуває в центрі міжнародної уваги, певна культурноспецифічна інформація, пов'язана, наприклад, з політичним устроєм нашої країни, стала відомою за межами України та не потребує подальших пояснень. Прикладом цього можна назвати реалію Верховна Рада: у багатьох німецьких текстах можна побачити транслітерацію Werchowna Rada без додаткових пояснень, що свідчить про те, що назва нашого парламенту вже

усталена в німецькій мові та не потребує адаптації. Проте залишаються речі, які можуть стати культурним бар'єром та завадити розумінню тексту: топоніми, прізвища, культурні явища тощо. Отже, щоб переклад був зрозумілим іноземному читачу, перекладач має визначити, яка інформація в оригіналі є важливою, що саме потребує змін та в який спосіб, і на основі цього здійснити ряд прагматичних адаптацій, зберігши при цьому основний посил першоджерела.

У перекладознавстві на позначення видів прагматичної адаптації використовуються поняття «прийом» [Голі-Оглу, 2019. с. 90] [Крилова, Поставець, 2021. с. 162] та «спосіб» [Любчук, 2022. с. 89] [Олефір, Дейнеко І. А., Дейнеко І. В., 2017. с. 1]; у цій роботі ми будемо використовувати термін «спосіб». Отже, на основі проаналізованих текстів можна виділити такі способи прагматичної адаптації:

- Компресія — вилучення з тексту інформації, що може бути нерелевантною та неважливою для іноземного читача та відвертати його увагу від головної теми;
- Декомпресія — додавання певної інформації для пояснення специфічних елементів, що можуть бути незрозумілими для іноземного реципієнта;
- Заміна — заміна слова чи словосполучення при перекладі, якщо значення лексем у мові оригіналу та перекладу не збігаються;
- Генералізація — заміна конкретної інформації більш загальною з метою розширення змісту;
- Конкретизація — заміна узагальненої інформації конкретною для кращого розуміння прочитаного реципієнтом.

Усі ці способи будуть детально проаналізовані на конкретних прикладах.

2.2. Прагматична адаптація заголовків новинних повідомлень

У теоретичній частині роботи було визначено, що заголовок відіграє ключову роль у питанні, чи захоче читач ознайомитися з повним текстом статті. Отже, перекладач має враховувати цей аспект, при цьому адаптуючи

оригінальний заголовок під потреби іншомовного читача. Розгляньмо викладені в першому розділі способи такої адаптації на практиці.

Спосіб калькування або напівкалькування є одним з найпростіших, адже не потребує внесення глобальних змін до оригінального заголовку. Проілюструвати цей спосіб може наступний приклад:

Оригінал: «*“Мирний план”*: Трамп ще мовчить, Україна вже дискутує»
[Ржеуцька, 09.11.2024]

Переклад: «*Friedensplan: Donald Trump schweigt, die Ukraine diskutiert*»
[Rzheutska, 21.11.2024]

Можна побачити, що обидва заголовки містять однакові лексичні одиниці. Прислівники «ще» та «вже», які підсилюють контраст в українськомовному заголовку, відсутні в німецькому перекладі, проте загальне протиставлення було збережене. Оскільки цей заголовок не містить культурно специфічної інформації та є зрозумілим будь-якому читачу незалежно від країни проживання, застосування калькування можна назвати вдалим.

Розгляньмо ще один приклад:

Оригінал: «*“Продовжити відчуття дому”*. Евакуація з Покровська і околиць»
[Соколова-Стех, 05.09.2024]

Переклад: «*Evakuierung aus Pokrowsk: “Ein Gefühl von Heimat mitnehmen”*»
[Sokolova-Stekh, 07.09.2024]

Вихідний заголовок було майже повністю збережено при перекладі. У німецькому заголовку частини поміняли місцями з метою привернення уваги потенційного читача: оскільки саме “евакуація з Покровську” є ключовою тематикою статті, її винесли на початок, адже “почуття дому”, скоріше за все, не викличе в нього відповідних емоцій та бажання читати повідомлення. Проте,

незважаючи на це, формулювання, вжиті в оригінальному заголовку, було передано майже дослівно.

Ще один приклад калькування міститься в наступному заголовку:

Оригінал: *«Телефонна розмова Трампа і Путіна: як реагують в Україні»*
[Ржеуцька, Куницький, 19.03.2025]

Переклад: *«Trump telefoniert mit Putin: Reaktionen aus der Ukraine»* [Rzheutska, 19.03.2025]

Попри незначні мовні зміни, сенс оригінального заголовку було повністю передано в перекладі. Із наведених прикладів можна зробити висновок, що калькування є дієвим, коли йдеться про заголовки, що містять чітку інформацію про ключову тематику статті та не мають занадто специфічної культурної інформації.

Використання способу опущення є дуже відповідальним кроком, адже перекладач має з'ясувати, чому певна частина заголовку не є релевантною для іншомовного читача, та при цьому зберегти його привабливість. Розгляньмо конкретні приклади.

Оригінал: *«Безпекові угоди — місток до членства України в НАТО?»*
[Ржеуцька, Власенко, 11.07.2024]

Переклад: *«Abkommen als Brücke zur NATO-Mitgliedschaft der Ukraine?»*
[Rzheutska, Vlasenko, 11.07.2024]

Можемо побачити, що при перекладі зникло слово «безпековий». Ймовірно, це було зроблено для лаконічності заголовку в перекладі, що можна назвати доволі вдалим рішенням, адже поєднання слів «Abkommen» та «NATO» чітко дає зрозуміти, про яку саме угоду йдеться, а отже, читач не втратив нічого важливого.

Проаналізуємо інший приклад:

Оригінал: «Фонд надії чи пастка інвестицій: що несе угода зі США?»
[Ржеуцька, 01.05.2025]

Переклад: «*Was bringt der Ukraine das Rohstoffabkommen mit den USA?*»
[Rzheutska, 02.05.2025]

У цьому перекладі було вжито відразу два способи прагматичної адаптації: було опущено першу частину оригінального заголовку, але при цьому було додано певну інформацію («угода» перетворилася на «угоду про постачання сировини»). Ймовірно, перекладач мав на меті зробити заголовок більш чітким, конкретизувавши його та опустивши зайву, на його думку, частину, що могла б відволікти увагу читача від основної інформації.

Опущення можна прослідкувати також у цьому заголовку:

Оригінал: «Саудівська Аравія і переговори зі США: чого очікує Україна?»
[Ржеуцька, 08.03.2025]

Переклад: «*Verhandlungen mit der USA: Was erwartet die Ukraine?*» [Rzheutska, 10.03.2025]

Тут було опущено «Саудівська Аравія» — назву країни, в якій мали відбутися вищезазначені переговори зі США. Можна зробити припущення, що перекладач хотів скоротити заголовок, залишивши лише основну інформацію, а саме про факт переговорів; місце їх проведення дійсно не відіграє ключової ролі.

Отже, опущення та додавання вживаються, щоб зробити заголовок чіткішим та конкретнішим. Це позитивно впливає на переклад, адже зрозумілий та простий заголовок, у якому відразу викладено сутність новинного повідомлення, може привабити багато читачів, зацікавлених в описаній події.

Наступний спосіб — переформулювання — зазвичай вживається, коли оригінальний заголовок містить образ або усталений вислів, специфічний для

конкретної мови, до якого неможливо підібрати відповідник мовою перекладу. Проте міжнародно відомі вислови також можуть замінюватися при перекладі. Розгляньмо це на конкретному прикладі:

Оригінал: «*Вибори в Україні під час війни — бути чи не бути?*» [Ржеуцька, 07.11.2023]

Переклад: «*Kiew: Bloß keine Wahlen während des Krieges*» [Rzheutska, 08.11.2023]

В оригіналі можемо побачити вислів «бути чи не бути», що асоціюється в першу чергу з твором В. Шекспіра. Проте у перекладі він відсутній: при адаптації німецькою мовою заголовок було переформульовано. Використати усталений переклад цього афоризму німецькою мовою (Sein oder Nichtsein), ймовірно, було не найкращим рішенням через специфіку граматики, адже в німецькій мові тут замість дієслів вжито іменники, тому перекладач просто змінив формулювання заголовку, при цьому також прибравши інтригу, адже в перекладеному заголовку вже присутня відповідь на питання, поставлене в оригінальному. Це допомогло створити заголовок, що відповідає нормам німецької мови, але при цьому він став більш прямим та втратив елемент зацікавлення.

Заміна образного заголовка фактичним також може як підвищити цікавість до новинного повідомлення серед читачів, які віддають перевагу чіткому розумінню, про що вони будуть читати, так і зменшити її через відсутність інтриги. Проаналізуємо наступний приклад:

Оригінал: «*Путін розставляє пастки: українці про пропозицію РФ для США*» [Ржеуцька, Шепелева, 26.02.2025]

Переклад: «*Ukraine: Sorge wegen Putins Rohstoff-Angebot an Trump*» [Rzheutska, Shepeleva, 27.02.2025]

У перекладі опустили частину «Путін розставляє пастки», яка створює інтригу, тобто заголовок став фактичним. Переклад можна назвати вдалим, адже він передає сутність новинного повідомлення, проте тепер він може привернути увагу лише вже зацікавленого в темі від початку читача.

Тепер розгляньмо зворотний прийом:

Оригінал: «*Що думають про мир українські військові під Покровськом*»
[Соколова-Стех, 31.03.2025]

Переклад: «*Ukrainische Frontsoldaten: Zwischen Hoffnung und Resignation*»
[Sokolova-Stekh, 05.04.2025]

У цьому прикладі оригінальний заголовок є фактичним, проте у перекладі було додано образність: частина «між надією та зневірою» робить заголовок більш художнім та відразу привертає увагу. Це є вдалим рішенням, щоб змотивувати іншомовного читача ознайомитися зі статтею, що піднімає важливу та актуальну тему.

Отже, при перекладі заголовків перекладачі Deutsche Welle звертаються до різних способів; деякі з них послаблюють інтригу та, ймовірно, роблять новинні повідомлення менш привабливими для потенційного читача. Проте, незважаючи на це, вони зберігають інформаційну функцію: всі проаналізовані заголовки вдало передають сутність статей незалежно від рівня образності.

2.3. Компресія при прагматичній адаптації новинних повідомлень

Компресія — спосіб прагматичної адаптації, при використанні якого перекладач прибирає певні частини вихідного тексту: як речення або їхні частини, так і цілі абзаци. З одного боку, це допомагає зробити переклад лаконічнішим та зрозумілішим для іншомовного читача; з іншого, зловживання компресією може призвести до оскуднення тексту та навіть порушення принципу плюралізму думок. Розгляньмо, як цей спосіб використовують перекладачі Deutsche Welle.

Розпочнемо з вдалих прикладів вживання компресії:

Оригінал: *«У Покровську, який в радянські часи носив назву Красноармійськ, до початку війни проживало близько 60 тисяч осіб»* [Каневський, Ухіна, 30.08.2024].

Переклад: *«Vor dem Krieg lebten in Pokrowsk rund 60.000 Menschen»* [Kaniewski, Ukhina, 31.08.2024].

При перекладі було опущено стару назву міста — Красноармійськ. Для українського читача, особливо старшого покоління або тих, хто багато років проживає у східних регіонах, вона є знайомою та інколи навіть більш відомою, ніж сучасна, тому ця інформація може допомогти їм зрозуміти, про яке саме місто йдеться. Однак німецькомовний читач не знайомий зі старою назвою, тому йому не потрібна ця інформація, а отже, її цілком допустимо прибрати, щоб уникнути перевантаження тексту.

Оригінал: *«Чи готові цей тягар взяти на себе європейці поки що не відомо, тож питання вибору продовження війни чи переговорів зависло нині у повітрі»* [Ржеуцька, 09.11.2024].

Переклад: відсутній [Rzheutska, 21.11.2024]

Можемо побачити, що речення, яке логічно завершувало частину новинного повідомлення, було опущене в перекладі. Ймовірно, це сталося, тому що формулювання оригіналу було занадто різким та неприйнятним для статті, яку потенційно читатимуть європейці. Загалом, оскільки це речення лише підсумовує сказане, його втрата не стала критичною, адже сказане в ньому логічно впливає з подальшого тексту статті.

Оригінал: *«Український президент Володимир Зеленський прокоментував ці повідомлення з явним роздратуванням. "План посилення України - це план*

перемоги, який я представив партнерам. Одним із головних пунктів є далекобійність для нашої армії. Сьогодні багато в медіа говорять про те, що ми отримали дозвіл на відповідні дії. Але ударів завдають не словами. Такі речі не анонсують. Ракети самі за себе скажуть. Обов'язково", - сказав Зеленський» [Ржеуцька, 19.11.2024].

Переклад: «Präsident Selenskyj zeigte sich irritiert über diese Berichte. "Solche Dinge kündigt man nicht an. Die Raketen werden für sich selbst sprechen", erklärte er» [Rzheutska, 19.11.2024].

Тут було вирізано більшу частину коментаря президента України; залишилася лише основна думка. Така компресія може бути вдалою, оскільки іноземним читачам актуальна саме реакція Зеленського, у той час як українців може зацікавити повний коментар важливої для них політичної постаті.

Оригінал: «Пройшов рік і на наступний саміт НАТО у Вашингтон Україна приїхала вже з 21 підписаною такою безпековою угодою. Вони однакові за назвою, але різняться за суттю. У цих угодах йдеться про співпрацю у сфері безпеки та сучасного військового обладнання на суші, у повітрі та/або на морі, посилення оперативної сумісності з партнерами по НАТО, розвиток оборонно-промислової бази України, навчання українських Збройних Сил, обмін розвідданими, у тому числі для протидії гібридним загрозам тощо» [Ржеуцька, Власенко, 11.07.2024].

Переклад: «Seitdem hat sich viel getan. Die Ukraine kann beim jetzigen NATO-Gipfel, der anlässlich des 75. Jahrestages der Gründung der Allianz in der US-Hauptstadt Washington stattfindet, bereits 21 unterzeichnete Sicherheitsabkommen vorweisen. Doch was haben sie bislang gebracht» [Rzheutska, Vlasenko, 11.07.2024]

Як можемо побачити, переклад не розкриває сутність безпекових угод, зосереджуючись лише на їхній кількості. Це вдале застосування компресії, адже

німецькомовним читачам не так принципово знати, що входить до цих угод, як українцям, чиє життя вони покликані захищати.

Оригінал: *«Днями міністр закордонних справ України Дмитро Кулеба повідомив, що український президент вивчає можливість проведення виборів навесні 2024 року. Згодом народний депутат від опозиційної фракції "Європейська солідарність" Олексій Гончаренко сказав, що Зеленський начебто вже навіть дав доручення Офісу президента готуватись до виборів. "Пояснити таке рішення суспільству вони збираються тим, що це начебто вимога західних партнерів. Зокрема, тим, що якщо не провести ці вибори, то Зеленський втрачає легітимність", - сказав Гончаренко в неділю, 5 листопада, в ефірі телеканалу "Еспресо"»* [Ржеуцька, 07.11.2023].

Переклад: відсутній [Rzheutska, 08.11.2023]

Тут було опущено вислови двох політичних діячів щодо виборів в Україні. Якщо слова Дмитра Кулеби можна назвати нейтральними, то твердження Олексія Гончаренка виглядають дещо упередженими з огляду на його приналежність до опозиційної фракції; до того ж підтвердження цієї інформації немає, а народний депутат не є відповідальною за проведення виборів людиною. Тому, ймовірно, перекладач вирішив зосередитися лише на думках людей, дотичних до виборчого процесу (зокрема президента України), та іноземних діячів. Можна звинуватити його в недотриманні принципу плюралізму думок, але при цьому він намагався не виносити внутрішні українські політичні чвари на міжнародний рівень, тому загалом компресію у цьому випадку можна назвати допустимою.

Оригінал: *«Однак годі шукати нових облич, яких би винесло на поверхню таке перезавантаження виконавчої влади. Частково відбувся своєрідний обмін кадрами між Офісом президента (ОП) та Кабінетом міністрів. Так, Ірина Верещук тепер обійматиме посаду заступниці керівника ОП. Андрій Сибіга,*

який останні місяці був першим заступником міністра закордонних справ, а перед тим обіймав посаду заступника керівника Офісу президента, тепер очолив МЗС України, ще два заступники керівника ОП - Олексій Кулеба та Микола Точицький - теж перейшли до уряду: перший став віцепрем'єр-міністром з відновлення України та очільником міністерства розвитку громад і територій, другий - міністром культури та стратегічних комунікацій.

Віцепрем'єр-міністеркою з питань європейської та євроатлантичної інтеграції та міністром юстиції призначили Ольгу Стефанішину, міністерство у справах ветеранів очолить Наталія Калмикова, яка була заступницею міністра оборони України, а міністерство аграрної політики і продовольства - Віталій Коваль, який обіймав посаду голови Фонду державного майна України. Міністром молоді та спорту буде Матвій Бідний, який до цього тимчасово виконував обов'язки міністра, міністром захисту довкілля та природних ресурсів призначили Світлану Гринчук, яка була заступницею міністра енергетики. Міністерство з питань стратегічних галузей промисловості очолить Герман Сметанін, який був гендиректором "Укроборонпрому"» [Ржеуцька, 05.09.2024].

Переклад: «Bei der Neubesetzung des ukrainischen Kabinetts sind jedoch kaum neue Gesichter zu finden. Es sieht eher nach einer Art Personalaustausch zwischen Präsidialamt und Ministerkabinett aus. So erhält Iryna Wereschtschuk beispielsweise jetzt die Position der Vize-Leiterin des Präsidialamtes. Der ehemalige Vize-Leiter des Präsidialamtes, Andrij Sybiha, wurde zum Leiter des Außenministeriums ernannt. Zwei weitere Vize-Leiter des Präsidialamtes - Oleksij Kuleba und Mykola Totschyzkyj - traten ebenfalls in die Regierung ein. Der erste wurde zum Vize-Ministerpräsident für Wiederaufbau der Ukraine und zum Minister für die Entwicklung von Gemeinden und Territorien ernannt. Totschyzkyj bekommt das Ministerium für Kultur und strategische Kommunikation"» [Rzheutska, 06.09.2024].

У перекладі відсутня більша частина згаданих в оригіналі прізвищ політиків. Це сталося, тому що українцям, для яких писалося новинне повідомлення, важливо знати, хто саме керуватиме їхньою країною; до того ж більшість прізвищ є для них знайомою, і нові посади цих людей є принциповими для розуміння поточної політичної ситуації в Україні. Проте німцям ці імена нічого не кажуть; для них набагато цікавіший сам факт такої перестановки в українському уряді, тому перекладач зосередився на тих політиках, хто відіграє роль у німецько-українських відносинах (наприклад, новий міністр закордонних справ Андрій Сибіга), та навів ще кілька прикладів для розуміння ситуації. Таке застосування компресії є вдалим та доречним та допомагає читачу зосередитися лише на основній та найпотрібнішій для нього інформації.

Тепер розгляньмо кілька прикладів, де компресія має негативний ефект на переклад:

Оригінал: *«Проте заяви щодо можливого референдуму про територіальні поступки для завершення війни, висловлені Кличком, не можна вважати співзвучними з "мирними ініціативами" Віктора Орбана, каже головний редактор польського журналу Visegrad Insight, який видається незалежною аналітичною групою Res Publica Foundation, Войцех Шибицький. "Попри те, що миру прагнуть усі сторони, передусім сама Україна, ініціатива Орбана є позицією умиротворення (Росії. - Ред.). Усі подібні стратегії в історії довели свою хибність, бо призвели до нових воєн", - нагадує публіцист і твердить, що які б плани та ініціативи щодо завершення війни не з'являлися б, у підсумку вони мають бути вираженням волі лише самої України, а західні союзники повинні ці суверенні рішення поважати»* [Власенко, Ржеутська, 23.07.2024].

Переклад: Відсутній [Vlasenko, Rzheutska, 24.07.2024]

Опустивши цілий абзац тексту, перекладач, ймовірно, хотів зменшити кількість критики на адресу іноземних політиків та їхніх ініціатив. Це зробило

текст більш нейтральним, проте порушило принцип плюралізму думок та завадило потенційному читачеві ознайомитися з ще одним поглядом на ситуацію. Саме тому в цьому випадку компресія погано вплинула на переклад.

Оригінал: *«"Дональд Трамп. Приїхали. Світ в черговий раз повернув не туди... Путін святкує, Орбан святкує, Маск відкриває шампанське. Сьогодні свято у дуже багатьох дуже неприємних людей", - прокоментував перемогу Трампа інвестиційний банкір, заступник директора Dragon Capital Сергій Фурса»* [Ржеуцька, 06.11.2024].

Переклад: *«"Die Welt ist wieder einmal in die falsche Richtung abgebogen", schreibt der Banker Serhij Fursa, stellvertretender Direktor von Dragon Capital, einer ukrainische Unternehmensgruppe im Bereich Investment- und Finanzdienstleistungen. Er meint, Wladimir Putin, Viktor Orban und Elon Musk würden jetzt feiern»* [Rzheutska, 07.11.2024].

Можемо побачити, що вислів Сергія Фурси було пом'якшено в перекладі: зокрема, відсутня частина, де він називає Путіна, Орбана та Маска неприємними людьми. Це також може бути зумовлено наміром зробити переклад більш нейтральним та знизити градус критики на адресу відомих особистостей. З одного боку, навіть з урізаного перекладу думка мовця зрозуміла, проте з іншого, це виглядає як порушення свободи слова, що не є доречним у вільній журналістиці.

Отже, компресія доволі часто вживається при перекладі новинних повідомлень; він може стосуватися як частин речення, так і цілих речень або навіть абзаців. Якщо перекладач опускає нерелевантну для іноземного читача інформацію, цей спосіб позитивно впливає на переклад, проте зловживання компресією з метою зробити текст нейтральним та опустити «незручні» точки зору призводить до оскуднення; цього потрібно уникати.

2.4. Декомпресія при прагматичній адаптації новинних повідомлень

Декомпресія за своєю сутністю нагадує спосіб додавання при прагматичній адаптації заголовків, адже вона також передбачає розширення оригіналу; різниця полягає в тому, що, працюючи з текстом новинного повідомлення, перекладач не обмежений одним рядком, а отже, може додавати ширші пояснення та уточнення. За допомогою прикладів спробуємо визначити, чи дійсно декомпресія допомагає іншомовному читачу краще зрозуміти описані події, чи такі доповнення є зайвими та лише перевантажують текст.

Розпочнемо з прикладів, які можна назвати вдалими:

Оригінал: *«"Оптимальний для нас варіант: Європа приходить до тями і починає правильно фінансувати оборону, - вважає військовий аналітик, колишній радник міністра оборони України Олексій Копитько. - Тобто, у тому числі - справедливо платити Україні за наш внесок кров'ю у виснаження та стримування РФ. Їй допомагають Японія та Південна Корея. Це створить правильну базу для збереження трансатлантичної єдності, оскільки вписується у бачення Трампа і знизить ризики європейської змови з Китаєм, а через неї - з Росією.»* [Ржеуцька, 09.11.2024]

Переклад: *«Oleksij Kopytko, Militärexperte und ehemaliger Berater beim ukrainischen Verteidigungsministerium meint: "Die optimale Option für uns ist: Europa kommt zur Besinnung und beginnt, seine Verteidigung angemessen zu finanzieren." Dies bedeute, dass Europa die Ukraine für ihren hohen "Blutzoll" und dafür, dass sie Russland stoppe, fair finanziell unterstützen solle. Schließlich würden dies Japan und Südkorea auch tun. Erst vor einigen Tagen hatte Japan ein weiteres Hilfspaket angekündigt»* [Rzheutska, 21.11.2024].

У перекладі бачимо, що перекладач додав інформацію про нещодавно оголошений пакет допомоги від Японії, якої не було в оригіналі. Це могло бути зроблено зокрема для того, щоб підсилити думку військового аналітика реальним фактом. Ця додаткова інформація не займає багато місця та органічно

вписується в контекст, а отже, вона цілком доречна, хоч і не містить критично важливих пояснень.

Оригінал: В оригінальному тексті відсутня наведена в перекладі інформація [Ржеуцька, 19.11.2024]

Переклад: *«In der Nacht zum 19. November soll die Ukraine amerikanische ATACMS-Raketen (Army Tactical Missile System) eingesetzt haben, um ein Munitionsdepot in der russischen Region Brjansk zu treffen. Brjansk ist eine Grenzregion Russlands, die sowohl an die Ukraine als auch an die Region Kursk grenzt, die teilweise unter ukrainischer Kontrolle steht»* [Rzheutska, 19.11.2024].

У перекладі новинного повідомлення, присвяченого обмеженням на удари по території РФ, було додано інформацію щодо українського ракетного обстрілу по російському складу боєприпасів та місця його розташування. Ці два речення слугують вступом до подальшої інформації про прохання України зняти обмеження на удари та позиції США щодо цього. Це обумовлено тим, що іншомовний читач може бути не в контексті ситуації на фронті та прав українців щодо атак углиб російської території із застосуванням іноземної зброї, у той час як в українському інформаційному просторі це є однією з найбільш актуальних тем, тому українські читачі таких пояснень не потребують. Інформація може допомогти іноземцям зрозуміти сутність новинного повідомлення, а отже декомпресія пішла на користь перекладу.

Оригінал: *«Консервативна опозиція в Берліні на слова німецького канцлера відреагувала жорстко. Експерт з питань зовнішньої політики Християнсько-демократичного союзу (ХДС) Родеріх Кізеветтер (Roderich Kiesewetter) назвав подібні заяви ілюзорними, а ідею такою, що підштовхує Україну до "фіктивного миру". Про це політик сказав в інтерв'ю газеті Bild. Однопартієць Кізеветтера й колега по фракції в Бундестазі - Юрген Гардт (Jürgen Hardt) - вважає, що на "краю послугу Путіну годі було й сподіватися".*

"Ми всі хочемо переговорів, але спершу саме агресор повинен скласти зброю", - сказав Гардт в інтерв'ю газеті Berliner Zeitung» [Крохмаль, 10.09.2024].

Переклад: «Die konservative Opposition in Berlin reagierte scharf auf Scholz' Worte. "Der Vorstoß des Bundeskanzlers war absehbar, denn er passt in die Strategie von Teilen der SPD, die Ukraine sehr subtil in einen von Russland festgelegten Scheinfrieden zu drängen, in dem die Unterstützung schrittweise zurückgefahren wird und stattdessen Scheinverhandlungen gefordert werden", sagte der CDU-Außenpolitiker Roderich Kiesewetter der "Bild"-Zeitung. Sein Parteikollege Jürgen Hardt betonte gegenüber der Berliner Zeitung, "man könnte Putin keinen größeren Gefallen tun, als die Ukraine an den Verhandlungstisch zu zwingen, während er weiter im Donbass mordet". "Verhandlungen wünschen wir uns alle, aber es liegt am Aggressor, die Aggression zu beenden", so Hardt» [Crohmal, 11.09.2024].

У перекладі цитати німецьких політиків було наведено повністю, у той час як в оригіналі міститься лише ключовка думка. У той час як українцям важливо просто розуміти ставлення до нас іноземних політичних сил, для німецьких читачів ці політики є потенційними керівниками країни, а отже, їм необхідно детально дослідити позицію кожного з них стосовно такого важливого питання. Цей приклад є зразком чудової адаптації вихідного тексту під потреби іншомовного читача.

Оригінал: «Звичайно, це викликає негативну реакцію і розуму, і серця, - в інтерв'ю DW коментує дискусію щодо територіальних поступок Наріман Джелял, перший заступник голови Меджлісу і колишній політв'язень. - Усі ці роки окупації Криму і російської агресії ми розраховували на США, які в уяві більшості українців і окремих мешканців Криму завжди сприймалися як країна-лідер щодо захисту прав людини і оплот демократії. І тут ми бачимо такий розворот, такий комерційний прагматизм"» [Соколова-Стех, 29.04.2025].

Переклад: *«Die Debatte um Gebietsabtretungen an Russland "löst natürlich sowohl im Kopf als auch im Herzen eine negative Reaktion aus", sagt Nariman Dscheljal, Erster Stellvertretender Vorsitzender des Medschlis, der Vertretung der Krimtataren, und ehemaliger politischer Gefangener. "In all den Jahren der Besetzung der Krim und der russischen Aggression haben wir auf die Vereinigten Staaten gesetzt. Die USA galten in der Vorstellung der meisten Ukrainer und bestimmter Bewohner der Krim stets als führendes Land beim Schutz der Menschenrechte und als Bollwerk der Demokratie. Und nun erleben wir eine solche Kehrtwende, einen solchen kommerziellen Pragmatismus", kritisiert er. Als zentrale Exekutivkörperschaft der Krimtataren wird der Medschlis seit April 2016 in der Russischen Föderation als "extremistische Organisation" eingestuft und ist somit verboten» [Sokolova-Stekh, 01.05.2025].*

У перекладі можна побачити додаткову інформацію про Меджліс кримськотатарського народу — організацію, невідому іноземним читачам. Це пояснення та уточнення щодо його визнання екстремістським у РФ додатково висвітлює ставлення росіян до корінного населення Криму, що підвищує поінформованість іноземців щодо злочинів Росії, а отже, така декомпресія є вдалою.

Оригінал: *«Вони - з Покровського напрямку, який лишається одним із найважчих від початку минулого року» [Соколова-Стех, 31.03.2025].*

Переклад: *«Sie kommen von einem Frontabschnitt bei Pokrowsk in der Ostukraine, der seit Anfang vergangenen Jahres zu den schwierigsten zählt» [Sokolova-Stekh, 05.04.2025].*

Додане уточнення щодо географічного розташування Покровського напрямку не перевантажує текст, а допомагає зрозуміти, про що саме мова, адже не всі іноземні читачі орієнтуються в регіонах України. Саме тому декомпресія є доречною в цьому випадку.

Оригінал: *«Заяви щодо передачі українських АЕС в американську власність викликали в Україні дискусію та критику з боку опозиції. "Ну, а що? Ядерну зброю віддали, можна і АЕС забрати", - прокоментувала у Telegram пропозицію США народна депутатка, співголова опозиційної фракції "Європейська солідарність" Ірина Геращенко»* [Ржеуцька, 20.03.2025].

Переклад: *«Der US-Vorschlag hat in der Ukraine eine Diskussion entfacht. "Erst haben wir die Atomwaffen hergegeben und nun will man uns auch die Atomkraftwerke nehmen", schreibt die Co-Vorsitzende der Oppositionsfraktion "Europäische Solidarität", Iryna Heraschtschenko, auf Telegram. 1994 hatte Russland, nach dem sogenannten Budapester Memorandum, alle sowjetischen Atomwaffen aus der Ukraine abgezogen. Im Gegenzug garantierten die USA und Russland der Ukraine ihre Souveränität und territoriale Integrität»* [Rzheutska, 25.03.2025].

Рішенням перекладача було додати інформацію про Будапештський меморандум. Оскільки вона прямо стосується тематики статті, це доповнення є доречним; більш того, воно розкриває контекст вислову Ірини Геращенко, який може бути незрозумілим для людей за межами України.

Проаналізуємо тепер спірний приклад вживання декомпресії:

Оригінал: *«Про затримку у постачанні повідомив 8 жовтня міністр оборони Франції Себастьян Лекорню. За його словами, французькі винищувачі Київ отримає вже в першому кварталі 2025 року»* [Сидоржевський, 10.10.2024].

Переклад: *«Am 8. Oktober teilte der französische Verteidigungsminister Sebastien Lecornu mit, dass die Lieferung sich verzögere. Demnach soll die Ukraine, die sich gegen Russlands Angriffskrieg verteidigt, die Flugzeuge im ersten Quartal 2025 von Frankreich erhalten»* [Sydorzhovskyi, 28.05.2025].

У перекладі з'явилася інформація, що літаки потрібні Україні саме для захисту від Росії, якої з очевидних причин не було в оригіналі. З одного боку, перекладач скористався можливістю нагадати іноземним читачам, що саме відбувається в Україні, проте з іншого, на момент створення статті повномасштабне вторгнення тривало вже два з половиною роки, а отже, європейці вже добре знали, хто саме на нас напав. Тому така декомпресія є доволі спірною.

Отже, декомпресія в перекладі використовується для додаткової довідкової інформації щодо подій та реалій, невідомим іноземцям, або для розкриття контексту. Переважно такі доповнення є доречними, але перекладачу важливо знати міру та не додавати очевидну інформацію, яка може виглядати зайвою.

2.5. Заміна при прагматичній адаптації новинних повідомлень

Заміна — це спосіб прагматичної адаптації, який стосується лексем, що не мають прямого відповідника в мові перекладу. Для того, щоб текст вийшов зрозумілим для іншомовного читача, перекладач має знайти адекватний спосіб адаптувати слово або словосполучення, використовуючи наявні засоби мови перекладу. Оскільки новинні повідомлення Deutsche Welle містять низький рівень специфічної лексики, цей спосіб використовується нечасто, однак спробуємо виділити декілька прикладів ситуацій, у яких перекладач все ж вдався до заміни лексем (або не зробив цього, незважаючи на різницю значень).

Вдало заміну було вжито в наступних прикладах:

Оригінал: *«Саудівська Аравія стала майданчиком, де США та Україна змогли відновити конструктивний діалог після сварки президентів Дональда Трампа та Володимира Зеленського в Овальному кабінеті та узгодили позиції щодо досягнення миру»* [Ржеуцька, 12.03.2025].

Переклад: *«Saudi-Arabien ist zu dem Vermittlungsort geworden, an dem die USA und die Ukraine nach dem Streit zwischen den Präsidenten Donald Trump und*

Wolodymyr Selenskyj ihren Dialog wieder aufnehmen und sich auf Positionen einigen konnten, um Frieden in der Ukraine zu erreichen» [Rzheutska, 12.03.2025].

В українському політичному та дипломатичному контексті слово «майданчик» вживається доволі часто; це метафора на позначення простору, в якому відбувається певний діалог. Проте в німецькій мові така метафора не дуже розповсюджена, а отже, далеко не всі фактичні відповідники було б доречно вжити в цьому випадку. Варіантом перекладу могло б стати слово «Plattform» з додатковим уточненням, про що саме мова, проте перекладач обрав інше слово «Vermittlungsort», яке розкриває сутність оригіналу і не потребує внесення змін до структури речення, а отже, заміна є вдалою.

Оригінал: *«Бурковський впевнений, що Київ тепер дуже наполегливо схилитимуть до мирних переговорів» [Ржеуцька, 06.11.2024].*

Переклад: *«Burkowskyj geht davon aus, dass man Kiew zu Friedensverhandlungen drängen wird» [Rzheutska, 07.11.2024].*

У німецькій мові слово «схилити» не вживається в значенні «підштовхнути», тому перекладач обрав у якості відповідника дієслово «drängen», яке можна перекласти як «підштовхнути» або навіть «змусити». Це може надати перекладу більш категоричного тону, відсутнього в оригіналі, проте, враховуючи контекст, це доволі влучна заміна.

Тепер розглянемо випадки, коли спосіб заміни не було вжито або було використано невдало:

Оригінал: *«Хоча більшість українців хоче повернення кордонів 1991 року, чи не кожен другий українець (46 відсотків) так само вважає, що під час війни ухилянтом бути не соромно» [Ржеуцька, 16.07.2024].*

Переклад: *«Obwohl die Mehrheit der Ukrainer sich eine Rückkehr zu diesen Grenzen wünscht, ist fast jeder zweite Ukrainer (46 Prozent) der Meinung, dass es keine Schande sei, den Kriegsdienst zu verweigern»* [Rzheutska, 17.07.2024].

В українському правовому дискурсі не існує поняття «ухилянт»: ця розмовна лексема утворилася від терміну «ухилення від військової служби», проте сама вона вживається лише в повсякденному мовленні, звідки перейшла також до мови ЗМІ. Це слово має насмішливу або навіть презирливу конотацію. У німецькій мові також існує лексема на позначення людини, яка відмовляється виконувати військовий обов'язок (*der Kriegsdienstverweigerer*), проте вона є офіційним терміном, а отже, не має відповідної конотації; до того ж, це поняття може також позначати людину, яка відмовилася від служби з моральних або релігійних переконань, що навіть є легальним у певних випадках, у той час як ухилянт найчастіше робить це незаконно, а отже, ці лексеми за значенням не відповідають одна одній. Повний відповідник слова «ухилянт» у німецькій мові відсутній, проте перекладач міг би спробувати адаптувати або доповнити переклад, щоб передати контекст; без цього переклад не є повністю вдалим. Одним з варіантів могло б стати розширення вжитого терміна: *«Kriegsdienst ohne rechtliche Grundlagen zu verweigern»*. Це наголосило б на незаконності таких дій та розмежувало б українське поняття ухилянства та німецький юридичний термін.

Оригінал: *«“Коли в нас вночі бахнуло...(вирішили виїжджати), дитину треба вивозити”, - розповідає пасажирка евакуаційного поїзда в Покровську у розмові з журналістами інформагенції "РБК-Україна"»* [Каневський, Ухіна, 30.08.2024].

Переклад: *«"Als wir die Explosion in der Nacht hörten, haben wir beschlossen: Das Kind muss weg von hier."»* [Kaniewski, Ukhina, 31.08.2024]

Слово «бахнуло» є розмовним; воно має німецький відповідник «knallen», який також має розмовну конотацію, що може бути занадто грубим для

німецькомовної преси, яка часто тяжіє до нейтральності. Заміна української лексеми на нейтральне «Als wir die Explosion in der Nacht hörten» могло б бути вдалим, якби не те, що речення є прямою мовою: це цитата біженки з Покровська, яка спілкується простою розмовною мовою та знаходиться в стресовій ситуації. Для того, щоб підкреслити, що війна торкнулася саме звичайних людей, що використовують живу та не завжди літературну мову, перекладачу варто було б зупинитися на просторічному слові «knallen» (Als es in der Nacht geknallt hat...)

Отже, заміна при прагматичній адаптації новинних повідомлень використовується нечасто, адже у статтях інтернет-ресурсу Deutsche Welle доволі мало специфічних лексем, що не відповідають одна одній. Вживання цього способу відбувається зокрема зі стилістичних міркувань, що не завжди є вдалим рішенням. На прикладі слова «ухилянт» ми змогли побачити, що іноді перекладачі нехтують заміною, тим самим втрачаючи значення слова при перекладі. Загалом цей спосіб є специфічним та потребує значної уваги.

2.6. Генералізація при прагматичній адаптації новинних повідомлень

Генералізація за своєю метою подібна до компресії: використовуючи цей спосіб, перекладач може опустити неважливу для іноземного реципієнта інформацію, проте, на відміну від компресії, він не видаляє текст повністю, а лише замінює конкретні поняття на більш загальні для того, щоб адаптувати текст під ширшу аудиторію читачів. Розгляньмо, який ефект це має на переклад.

Наступні приклади вживання генералізації можна назвати вдалими:

Оригінал: *«Жінка згадує, що переміститься туди з палати їх змусив вибух, що спершу пролунав в районі Лук'янівки»* [Савчук, Пшемиська, 05.08.2024].

Переклад: *«Die Frau sagt, sie habe sich dorthin begeben, nachdem sie eine Explosion ganz in der Nähe der Klinik gehört hatte»* [Savchuk, Psemyska, 07.08.2024].

В оригіналі автор використав назву київської станції метро, яка є відомою принаймні для мешканців столиці, щоб точно окреслити географію вибуху. Проте в перекладі ця назва була опущена та замінена на «неподалік від лікарні». Це є доречним, оскільки іноземці не знають, що таке Лук'янівка: їм важливіше зрозуміти, що вибух стався зовсім близько, щоб усвідомити жахи війни, що, ймовірно, було однією з цілей перекладача.

Оригінал: *«Як живе прифронтове Добропілля - репортаж DW»*
[Соколова-Стех, 25.03.2025]

Переклад: *«Ukraine: Wie es sich nahe der Front im Donbass lebt»* [Sokolova-Stekh, 29.03.2025]

Оригінал наголошує на тому, що репортаж присвячено конкретному місту, в той час як у перекладі йдеться про цілий регіон. Це було зроблено, тому що топонім «Донбас» є загальновідомим та швидше приверне увагу іноземного читача, ніж назва маловідомого містечка, а от українцям важливо знати історію конкретних міст, особливо якщо вони самі походять звідти або з околиць. Тому генералізація, хоч вона і не є типовим способом прагматичної адаптації заголовків, позитивно вплинула на переклад у наведеному випадку.

Оригінал: *«Не всі мають можливість зняти житло за 10 тисяч гривень»*
[Соколова-Стех, 05.09.2024].

Переклад: *«Nicht jeder kann es sich leisten, eine Wohnung zu mieten»*
[Sokolova-Stekh, 07.09.2024].

В оригіналі мешканка Покровську розповідає, що не може евакуюватися з міста, бо не має достатньо грошей на оренду житла, та озвучує конкретну суму, в той час як у німецькому перекладі вартість не вказана, і «житло за 10 тисяч гривень» перетворилося на просто «квартиру». Це було зроблено, оскільки іноземний читач не знайомий ані з курсом гривні, ані з середньою ціною за

оренду в українських містах, а отже, йому важливіше знати, що для біженців житло загалом не є доступним. Саме тому генералізація тут доречна.

Оригінал: *«Чимало з резервних бригад, якими можна було би посилити оборону складних ділянок фронту в Україні, нині задіяні в операції на території Курської області Росії»* [Каневський, Ухіна, 30.08.2024].

Переклад: *«Viele der Brigaden, die die Verteidigung an schwierigen Frontabschnitten in der Ukraine verstärken könnten, sind derzeit in der Kursk-Operation auf russischem Territorium gebunden»* [Kaniewski, Ukhina, 31.08.2024].

У перекладі, на відміну від оригіналу, було використано широке поняття «бригади» без наголосу на те, що вони є резервними. Вживання генералізації з метою надання тексту чіткості є цілком доречним, адже навіть без уточнення про резервність зміст є цілком зрозумілим для іноземного читача.

Оригінал: *«На столі операційної - сержант однієї з механізованих бригад»* [Соколова-Стех, 31.03.2025].

Переклад: *«Auf dem Operationstisch liegt gerade ein verletzter Soldat»* [Sokolova-Stekh, 05.04.2025].

В українському тексті було вжито звання військовослужбовця та бригаду, в якій він служить, що в німецькому перекладі перетворилося на загальний термін «солдат». Перекладач міг зробити це, тому що німецькі читачі не перебувають в контексті війни, як українські, тому зайві подробиці можуть відвернути їх від читання потенційно перевантаженої військовою термінологією статті, в той час як для нас військова лексика не є чимось новим та особливим. Тому генералізація в наведеному прикладі є влучною.

Тепер розгляньмо менш вдалий приклад використання генералізації:

Оригінал: «Однак якоїсь конкретики щодо своєї ідеї Шольц так і не навів»
[Крохмаль, 10.09.2024].

Переклад: «*Konkrete Vorschläge dazu machte der Sozialdemokrat allerdings nicht*»
[Crohmal, 11.09.2024].

У перекладі прізвище колишнього канцлера ФРН було замінене на загальне поняття «соціал-демократ». Ймовірно, це було зроблено, щоб уникнути занадто частого вживання прізвища «Шольц»; можливо, перекладач хотів наголосити на партійній приналежності канцлера, адже для німців він як лідер СДПН уособлює цінності цієї партії та є її «голосом». Незалежно від аргументації такого рішення, в обох варіантах чітко зрозуміло, про кого саме йде мова, а отже, генералізація тут не шкодить тексту, проте не має значного прагматичного потенціалу.

Отже, генералізація дійсно вживається для того, щоб спростити текст для іншомовного читача, опустивши потенційно непотрібні йому факти; цей спосіб може використовуватися в тому числі й у заголовках новинних повідомлень. Вживання генералізації загалом є доречним, проте іноді такі зміни не мають ані позитивного, ані негативного впливу на переклад та його прагматичну адаптацію, а отже, необхідність такої трансформації перекладач вирішує самостійно.

2.7. Конкретизація при прагматичній адаптації новинних повідомлень

Конкретизація є протилежністю генералізації: використовуючи цей спосіб, перекладач замінює загальні поняття конкретними з метою надання додаткових пояснень читачам, що перебувають поза контекстом описаної ситуації. У новинних повідомленнях Deutsche Welle конкретизація вживається рідше, ніж генералізація. Розгляньмо приклад доречного застосування такого способу:

Оригінал: «Згодом, у 1944-му, радянська влада депортувала кримських татар із півострова» [Соколова-Стех, 29.04.2025].

Переклад: «Im Jahr 1944 wurden die Krimtataren von den sowjetischen Behörden nach Zentralasien deportiert» [Sokolova-Stekh, 01.05.2025].

В оригіналі йшлося про загальну депортацію, а в перекладі було конкретизовано її напрямом. Це уточнення, ймовірно, було додано, щоб іноземні читачі глибше зрозуміли трагедію кримськотатарського народу (адже Центральна Азія розташована дуже далеко від Кримського півострова), адже вони, на відміну від українців, не так активно цікавляться історією кримських татар. З цією метою конкретизація є цілком доречною.

Тепер проаналізуємо кілька прикладів, де конкретизація не має однозначно позитивного впливу на текст:

Оригінал: «Важливим є також і анонсоване французьким міністром посилення засобів радіоелектронної боротьби (РЕБ) літаків» [Сидоржевський, 10.10.2024].

Переклад: «Auch die von Lecornu erwähnte verstärkte Ausstattung zur elektronischen Kriegsführung sei wichtig» [Sydorzhhevskyi, 28.05.2025].

В українському тексті вжито слова “французький міністр” без конкретики, в той час як у німецькому тексті наголошено, що анонс зроблено саме міністром оборони Франції Себастьяном Лекорню. Загалом в оригіналі це прізвище до цього речення вже згадувалося кілька разів, тому навіть із відсутністю конкретики зрозуміло, про кого саме йдеться, однак перекладач міг вдатися до способу конкретизації, щоб додати перекладу чіткості, що нерідко притаманне німецькій пресі, або уникнути будь-яких непорозумінь, тому конкретизація також доречна, хоч і не відіграє великої ролі з погляду прагматики.

Оригінал: «*"Хай віддадуть нам те, що забрали"*, - каже Олена, молода жінка із дитиною. Іншої думки Карина, переселенка з Мирнограда, яка продовжує їздити туди як волонтерка. *"Хай просто припинять стріляти. Що захопили - забирайте. Але залиште людей у спокої"*, - вважає жінка» [Соколова-Стех, 25.03.2025].

Переклад: «*"Sie sollen uns zurückgeben, was sie uns genommen haben"*, sagt Olena, eine junge Frau mit einem Kind, über die Russen. Doch Karina, eine Binnenvertriebene aus Myrnohrad, die als freiwillige Helferin immer wieder in ihre Heimatstadt fährt, ist anderer Meinung. Sie sagt, die Russen sollten einfach aufhören zu schießen und fügt wütend hinzu: *"Sollen sie sich doch nehmen, was sie erbeutet haben, aber die Menschen in Ruhe lassen."*» [Sokolova-Stekh, 29.03.2025]

Як можна побачити, в перекладі неодноразово конкретизується, що опитані люди мають на увазі саме росіян. В українському оригіналі такі уточнення були б зайвими, адже українцям у будь-якому разі зрозуміло, хто саме здійснює атаки на наші міста; загалом з контексту статті це очевидно й у німецькому перекладі, однак, ймовірно, перекладач хотів вчергове наголосити на військових злочинах Росії, додатково згадуючи це в тексті. Така конкретизація не шкодить перекладу, проте не має значного прагматичного значення.

Отже, конкретизація у перекладах українських новинних повідомлень німецькою на інтернет-ресурсі Deutsche Welle вживається рідко: вона може містити незначну додаткову інформацію, що розкриває сутність статті для іншомовного читача, або уточнення для наголошення на певному факті чи уникнення непорозумінь. У більшості випадків така трансформація не має значного прагматичного впливу на переклад.

Висновки до другого розділу

Отже, у другому розділі ми проаналізували способи прагматичної адаптації текстів ЗМІ на прикладі українськомовних новинних повідомлень з

інтернет-ресурсу Deutsche Welle та їхніх перекладів німецькою мовою. На основі проведеного дослідження можемо зробити наступні висновки:

1. Одним із важливих аспектів прагматичної адаптації новинних повідомлень є переклад заголовку зі збереженням його здатності зацікавити потенційного читача. У проаналізованих статтях застосовуються всі зазначені способи такої адаптації: калькування (або напівкалькування з урахуванням граматичних особливостей обох мов), опущення, додавання, переформулювання (вживається найрідше), заміна фактичного заголовка образним та навпаки. Доволі спірним є останній спосіб, адже втрату метафоричного аспекту можна вважати негативним впливом на переклад, бо таких заголовків може привернути менше уваги, проте чіткі фактичні заголовки також є типовими для журналістики, тому такий переклад є цілком допустимим.
2. При перекладі українськомовних новинних повідомлень суспільно-політичної тематики з інтернет-ресурсу Deutsche Welle перекладачі приділяють багато уваги їхній прагматичній адаптації. Це допомагає зробити текст зрозумілим для німецькомовного читача та ввести його в контекст ситуації в нашій країні. Основними способами прагматичної адаптації, до яких вдаються перекладачі цього ресурсу, є компресія, декомпресія, заміна, генералізація та конкретизація.
3. Компресія є одним із найбільш вживаних способів прагматичної адаптації: перекладачі часто вдаються до опущення певних фрагментів оригіналу, щоб змусити іншомовного читача сфокусуватися на головному, а не на невідомих та непотрібних йому фактах. Цей спосіб є доречним, коли перекладачі використовують його, щоб зробити текст чіткішим, та опускають лише ту інформацію, яка дійсно може бути не цікава та не потрібна німецькому читачу (наприклад, подробиці політичного становища України чи повні промови українських політиків), проте опущення занадто великої кількості інформації, зокрема контroversійних

висловлень, з метою зробити переклад більш нейтральним, порушує принцип плюралізму думок, важливого в журналістиці, а отже, зловживання компресією негативно впливає на переклад.

4. Декомпресія за своєю сутністю протилежна компресії, і цей спосіб теж вживають доволі часто. Це є вдалим рішенням, якщо додана інформація ширше розкриває тему для іншомовного читача та надає пояснення щодо незрозумілих йому речей; також чудовим прикладом використання декомпресії є адаптація перекладу під потреби читачів з конкретної країни через додавання деталей, які можуть бути релевантні саме для них. Але додавання загальновідомих та очевидних фактів може створити зайве перевантаження для тексту, тому перекладач має бути обережним та доповнювати переклад лише важливою інформацією.
5. Заміна при прагматичній адаптації новинних повідомлень Deutsche Welle вживається рідко, адже в таких текстах нечасто використовується лексика з кардинально різним значенням у німецькій та українській мовах, проте наявні приклади ілюструють як вдалі заміни, так і не дуже вдалий переклад або відсутність кореляції між оригінальною лексемою та вжитим перекладом. Отже, перекладаючи специфічні слова, перекладач повинен звертати увагу на конотацію та стилістичне значення, щоб підібрати вдалий еквівалент, та іноді вдаватися до додаткових трансформацій (наприклад, розширення наявної лексеми).
6. Генералізація найчастіше є доречною, адже вона подібно до компресії дозволяє іншомовному читачу зосередитися на сутності новинного повідомлення, а не на невідомих йому фактах. Проте варто зазначити, що інколи цей спосіб не впливає на текст з прагматичної точки зору та не змінює сприйняття перекладу, тому доречність такої генералізації можна назвати спірною.
7. Конкретизація в перекладі новинних повідомлень вживається доволі рідко, і хоча іноді конкретні факти дійсно ширше розкривають сутність проблеми для іноземного читача, часто вона, як і генералізація, не несе

великого прагматичного потенціалу та не відіграє значної ролі окрім, ймовірно, уникнення потенційних непорозумінь при читанні, а отже, таке застосування цього методу також є контроверсійним.

Проаналізовані приклади демонструють доволі високу компетентність перекладачів Deutsche Welle в аспекті прагматичної адаптації, адже більшість зразків застосування всіх способів є вдалими, проте в деяких аспектах їм потрібно уважніше ставитися до свого завдання — особливо коли йдеться про принцип плюралізму думок або лексеми, значення яких різняться в українській та німецькій мовах.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

У результаті проведеного дослідження було реалізовано поставлену мету — визначення поточного рівня прагматичної адаптації новинних повідомлень при перекладі з українською мови німецькою. Також було виконано всі завдання цієї дипломної роботи. Отже, це дає змогу сформулювати наступні висновки:

При опрацюванні теоретичних джерел було визначено, що прагматика — це розділ мовознавства, який досліджує засоби мови в контексті комунікації, враховуючи намір автора та культурну специфіку. Широкого розвитку ця наука отримала в 70-х роках ХХ століття під час так званого «прагматичного повороту», і відтепер цей аспект є одним із головних у мовознавстві. При перекладі саме прагматика є ключем до порозуміння між автором та реципієнтом, що належать до різних культурних середовищ, тому при перекладі припустимо вносити значні зміни до оригінального тексту, щоб зробити його зрозумілим для іншомовного читача та уникати культурних бар'єрів. Різні типи текстів потребують різного рівня прагматичної адаптації; деякі з них вимагають цього найбільше, адже вони орієнтовані на реципієнтів лише з конкретного культурного середовища та їх фонові знання. До таких текстів належать зокрема новинні повідомлення.

Крім того, ми з'ясували, що новинне повідомлення — це жанр мови ЗМІ (яка в свою чергу класифікується різними науковцями як окремий функціональний стиль або підстиль публіцистичного стилю), сутність якого — викладення інформації про актуальну та значущу подію. Новинні повідомлення зазвичай відносно короткі, складаються з заголовку, ліду та основного змісту, в якому інформація викладена ієрархічно; характерними рисами цього жанру є зокрема номінативний стиль, наявність риторичних фігур, метафори та деформалізація (вживання неформальної лексики, сленгу). Основною функцією новини є інформаційна, тому головним завданням перекладача є збереження основної інформації, викладеної автором, та в той же час адаптація тексту під потреби іншомовного реципієнта. При перекладі варто звернути увагу на обмеженість в часі, простоту мови, заголовков, який має заохочувати до

прочитання статті, метафори, фахову лексику та мовні кліше. Також, як було зазначено вище, новинні повідомлення містять культурноспецифічну інформацію, тому перекладач повинен також здійснити прагматичну адаптацію тексту.

У ході роботи було проаналізовано різні способи прагматичної адаптації новинних повідомлень. Ми визначили, що при перекладі заголовків застосовуються такі способи як калькування, напівкалькування, додавання, опущення, переформулювання, заміна образного заголовку фактичним і навпаки; щодо основного змісту, перекладачі вдаються до наступних прагматичних трансформацій: компресія, декомпресія, заміна, генералізація та конкретизація.

Відповідно до здобутих знань було проаналізовано вживання вищезазначених способів прагматичної адаптації на конкретних прикладах з новинних повідомлень Deutsche Welle та визначено, наскільки вдалим є їх застосування на практиці. Ми з'ясували, що переклад заголовків новинних повідомлень перебуває на високому рівні; сумнівним можна назвати спосіб заміни образного заголовку фактичним, адже такий заголовок може втратити привабливість серед деяких читачів, проте викладення чітких фактів у заголовку також є припустимим. Більшість прикладів з основного змісту новинних повідомлень теж можна назвати вдалими, адже використання способів прагматичної адаптації найчастіше робить переклад більш зрозумілим та цікавим для іншомовного читача.

У той же час було визначено недоліки вживання досліджених способів прагматичної адаптації. Надмірне використання компресії призводить до порушення принципу плюралізму думок; у такому випадку перекладач опускає не потенційно непотрібну інформацію, а альтернативні точки зору, що робить статтю менш цікавою. Для подолання цієї проблеми варто обмежити компресію до дійсно неактуальної та надмірної інформації. Декомпресія може вживатися для додавання очевидних та непотрібних пояснень, що перевантажують текст; щоб запобігти цьому, перекладач повинен адекватно оцінити фонові знання

потенційних реципієнтів та не додавати зайвих пояснень. Найбільш проблематичним є спосіб заміни, адже перекладачі часто нехтують ним та вживають неточний відповідник або навпаки роблять заміну, яка порушує стилістичну цілісність перекладу; для того, щоб цього уникнути, варто детальніше досліджувати всі значення вживаних лексем, у тому числі їхні конотацію та стилістичне забарвлення. Генералізація та конкретизація загалом не несуть шкоди перекладу, проте можуть не мати чіткого прагматичного значення, тому доречність кожного випадку вирішується безпосередньо перекладачем.

Перспективи подальшого дослідження цієї теми ми вбачаємо в глибшому вивченні прагматичного аспекту перекладу (зокрема, в ЗВО) та подальшому перекладі новинних повідомлень з урахуванням проаналізованих особливостей.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Баранник Д. Актуальні проблеми дослідження мови масової інформації. Мовознавство. №6. 1983. С. 13–17.
2. Бацевич Ф. Основи комунікативної лінгвістики: підручник. Київ: ВЦ "Академія". 2009. 376 с.
3. Безугла Л. Лінгвістична прагматика та дискурсивний аналіз. *Studia philologica*. 2012. Вип. 1. с. 95-100. URL: <https://studiap.kubg.edu.ua/index.php/journal/article/view/22/36> (дата звернення 28.02.2025)
4. Білецька О. Переклад інформаційно-новинних текстів у контексті міжкультурної комунікації. *Молодий вчений*. 2016. № 3. С. 638-642. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2016_3_153 (дата звернення 19.04.2025)
5. Волощук Ю., Жмаєва Н. Специфіка перекладу англomовних новинних текстів українською мовою (на матеріалі новинних текстів ОБСЄ). *Науковий вісник ПНПУ ім. К. Д. Ушинського* № 31. 2020. с. 164-176. URL: <https://surl.li/trtcfc> (дата звернення 19.03.2025)
6. Гладуш Н.Ф. Прагматика перекладу. Навч. посібник. К.: Вид. центр КНЛУ, 2007. 104 с.
7. Голі-Оглу Т. Прагматична адаптація детективного тексту під час перекладу: прийоми, механізми, результат. *Закарпатські філологічні студії*. Випуск 7. Том 2. Ужгород, 2019. с. 90-94. URL: <https://surl.li/krmvko> (дата звернення 05.05.2025)
8. Дерікот Д. З., Любчук Н. В. Прийом компресії у перекладі новинних повідомлень ЗМІ. Тези ІХ Всеукраїнських наукових читань за участю молодих учених «Філологія ХХІ століття: нові дослідження і перспективи». Частина 1. 10 – 11 квітня 2025 року. Київ, 2025. С. 94-95.
9. *Дискурс іноземномовної комунікації: колективна монографія* / ред. К.Я. Кусько. Львів. 2002. 495 с.
10. *Дискурс як когнітивно-комунікативний феномен: колективна монографія* /ред. І.С. Шевченко. Харків: Константа. 2005. 356 с.

11. Дудик П. Стилїстика української мови: навчальний посібник. Київ, 2005.
URL: <https://litmisto.org.ua/?p=5464> (дата звернення 22.02.2025)
12. Карабан В., Мейс Дж. Переклад з української мови на англійську. Навчальний посібник-довідник для студентів вищих навчальних закладів освіти. Вінниця: НОВА КНИГА, 2003. 608 с.
13. КЕРІВНА. Слововживання. URL: <https://surl.lu/fylqxb> (дата звернення 28.03.2025)
14. Коваль А. Ділове спілкування: Навч. посібник. Київ: Либідь, 1992. 280 с.
15. Коваль Г. Що таке новина і чому журналісти розповідають про неї? URL: <https://surl.li/nmndgu> (дата звернення 15.02.2025)
16. Крилова Т., Поставець А. Вербалізація емоцій в перекладі тексту серіалу «Бріджертони». Національний авіаційний університет. Київ, 2021. с. 160-165. URL: <https://surli.cc/ubjlkq> (дата звернення 22.04.2025)
17. Лаврик О. Основи журналістики: Навчально-методичний посібник для студентів зі спеціальності "Журналістика". Харків, 2010. 73 с.
18. Левицька Т., Фітерман А. Проблеми перекладу. К.: «Міжнар. відносини», 2008. 208 с.
19. Любчук Н. Відтворення у перекладі прагматичного потенціалу заголовка політичного коментаря. Актуальні питання гуманітарних наук. Вип. 48, т. 2. 2022. с. 89-95. URL: <https://doi.org/10.24919/2308-4863/48-2-14> (дата звернення 02.04.2025)
20. Нелюба А. М. Теорія і практика ділової мови / А. М. Нелюба. – Х. : Акта, 1997. 192 с.
21. Олефір Г., Дейнеко І. А., Дейнеко І. В. Прагматична адаптація асоціативних реалій в перекладі. Київський національний лінгвістичний університет. Київ, 2017. 5 с. URL: <https://surl.li/glykbl> (дата звернення 15.04.2025)
22. Павлик О. Прагматичні аспекти в перекладі. Актуальні питання гуманітарних наук. Вип 31, том 2, 2020. с.191-196. URL: <https://doi.org/10.24919/2308-4863.2/31.213877> (дата звернення 07.01.2025)

- 23.Пилинський М. М. Взаємодія художнього і публіцистичного стилів української мови. Київ, 1990. 216 с.
- 24.Ротон Н. Структурно-функціональні особливості текстів засобів масової комунікації. Гуманітарна освіта у технічних вищих навчальних закладах. 2017. Вип. 36. с. 56-61. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/gotvnz_2017_36_11 (дата звернення 14.04.2025)
- 25.Соколовська С. Історія становлення лінгвістичної прагматики в зарубіжній і вітчизняній науці. Київський університет імені Бориса Грінченка. Київ, 2012. с. 101-107. URL: <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/1486/1/SokolovskayaSV.pdf> (дата звернення 02.01.2025)
- 26.Сологуб Н. Кліше. Енциклопедія Сучасної України. Інститут енциклопедичних досліджень НАН України. Київ, 2013. URL: <https://esu.com.ua/article-8521> (дата звернення 11.04.2025)
- 27.Стишов О. А. Українська лексика кінця ХХ століття (на матеріалі мови засобів масової інформації): монографія. К. : Вид. центр КНЛУ, 2003. 388 с.
- 28.Хабарова Н. Переклад та його прагмалінгвістичні особливості. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія. 2021 № 47. Том 3. URL: <https://doi.org/10.32841/2409-1154.2021.47-3.40> (дата звернення 18.04.2025)
- 29.Шарманова Н. Ужиток мовних кліше в інтернет-виданнях. ФІЛОЛОГІЧНІ СТУДІЇ. Вип. 9. Кривий Ріг, 2013. с. 448-455. URL: <https://surli.cc/bxtqry> (дата звернення 12.04.2025)
- 30.Baker M. Translation and Conflict: A Narrative account. Oxon, Routledge. 2006. 203 S.
31. Bánhegyi M. Screening Political Bias and Reality in Media Translations. 2012. URL: <https://translationjournal.net/journal/61bias.htm> (дата звернення 18.03.2025)

32. Bani S. An Analysis of Press Translation Process. Translation in Global News. Proceedings of the conference held at the University of Warwick 23 June 2006. Coventry, 2006. 129 S.
33. Brinker K. Linguistische Textanalyse. Eine Einführung in Grundbegriffe und Methoden. Berlin, 2010. 160 S.
34. Burger H. Sprache der Massenmedien. Berlin, New York: Walter de Gruyter. 1984. 334 S.
35. Ehrhardt C., Heringer H. J. Pragmatik. Paderborn: Wilhelm Fink Verlag, 2011. S. 120–121.
36. Feilke H. Die pragmatische Wende in der Textlinguistik. Text- und Gesprächslinguistik. Ein internationales Handbuch zeitgenössischer Forschung. 1. Halbband. Berlin, 2000. S. 64-82
37. Häusermann J. Journalistisches Texten. Sprachliche Grundlagen für professionelles Informieren. Aarau, Frankfurt/M.: Sauerländer 1993. 247 S.
38. Hoffmann M. Funktionale Varietäten des Deutschen — kurz gefasst. Universität Potsdam. 2007. 48 S.
39. Hönig H., Kußmaul P. Strategie der Übersetzung: ein Lehr und Arbeitsbuch. Tübingen: Gunter Narr Verlag. 1982. 172 S.
40. Köster J. Journalistische Textsorten: Meldung, Nachricht, Bericht. Redaktion alpha Lernen. 2021. URL: <https://surl.li/wpamdi> (дата звернення 18.03.2025)
41. Neubert A. Pragmatische Aspekte der Übersetzung. Grundlagen der Übersetzungswissenschaft. Beihefte zur Zeitschrift “Fremdsprachen”. Leipzig, 1968. S. 21–33
42. Nord C. Einführung in das funktionale Übersetzen. Tübingen: Francke Verlag. 1993. 315 S.
43. Oğuz D., Demirkıvıran S. Kulturelle Aspekte der Pragmatik und ihre Bedeutung im Übersetzungsprozess. Istanbul, 2021. S. 210-231. URL: <https://surl.li/cc/zwfoot> (дата звернення 05.01.2025)
44. Reinart S. Kulturspezifik in der Fachübersetzung. Berlin: Frank & Timme Verlag. 2009. 557 S.

45. Reiß K. Grundlegung einer allgemeinen Übersetzungstheorie / K. Reiß, H. Vermeer. Tübingen : Niemeyer, 1984. 245 S.
46. Reus G. Sprache und Stil. Einführung. 2016. URL: <https://surl.li/eefgej> (дата звернення 18.03.2025)
47. Tcherednitchenko, A. Les problèmes lexico-sémantiques et pragmatiques de la traduction du français. Kyiv, 1978. 48 S.
48. Textsorten. Meldung, Nachricht, Bericht. Pädagogische Hochschule Freiburg. 2007. 8 S. URL: <https://surl.li/cznoma> (дата звернення 18.02.2025)
49. Vermeer H. J. Übersetzen als kultureller Transfer / (Hrsg.) M. Snell-Hornby, Übersetzungswissenschaft eine Neuorientierung. Zur Integrierung von Theorie und Praxis. Tübingen, 1986. S. 30–53.
50. Witte H. Die Kulturkompetenz des Translators. Tübingen: Stauffenburg Verlag, 2007. S. 12-66

СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

- 51.Власенко В., Ржеутська Л. Кордони 1991 або реалії 2022: чи компроміс завершить війну? Deutsche Welle. 23.07.2024. URL: <https://www.dw.com/uk/kordoni-1991-abo-realii-2022-bez-teritorialnogo-kompromisu-vijnu-ne-zaversiti/a-69744808> (дата звернення 24.03.2025)
- 52.Каневський Д., Ухіна І. Наступ на Курщині не врятує Покровськ? Deutsche Welle. 30.08.2024. URL: <https://www.dw.com/uk/nastup-na-kursini-ne-vratue-pokrovsk-zahidni-eksperti-pro-situaciu-na-fronti/a-70090630> (дата звернення 24.03.2025)
- 53.Крохмаль Л. Заклики Шольца до швидшого миру в Україні: чому саме зараз? Deutsche Welle. 10.09.2024. URL: <https://www.dw.com/uk/zakliki-solca-do-svidsogo-miru-v-ukraini-comu-same-zaraz3-a-70181558/a-70181558> (дата звернення 02.04.2025)
- 54.Ржеуцька Л. Американське управління ЗАЕС - наскільки це реалістично? Deutsche Welle. 20.03.2025. URL: <https://www.dw.com/uk/amerikanske-upravlinna-zaes-naskilki-ce-realisticno/a-71990547> (дата звернення 01.04.2025)
- 55.Ржеуцька Л. Вибори в Україні під час війни - бути чи не бути? Deutsche Welle. 07.11.2023. URL: <https://www.dw.com/uk/vibori-v-ukraini-pid-cas-vijni-buti-ci-ne-buti/a-67335790> (дата звернення 27.03.2025)
- 56.Ржеуцька Л. Зняття обмеження на удари по РФ: чому українці розчаровані? Deutsche Welle. 19.11.2024. URL: <https://www.dw.com/uk/znatta-obmezenna-na-udari-po-rf-comu-ukrainci-rozcharovani/a-70817213> (дата звернення 01.04.2025)
- 57.Ржеуцька Л. “Мирний план”: Трамп ще мовчить, Україна вже дискутує. Deutsche Welle. 09.11.2024. URL: <https://www.dw.com/de/ukraine-friedensplan-russland-krieg-us-pr%C3%A4sident-donald-trump-diskussionen/a-70830965> (дата звернення 26.03.2025)

- 58.Ржеуцька Л. Переговори і захист ухилиянтів: суперечливі настрої в Україні. Deutsche Welle. 16.07.2024. URL: <https://www.dw.com/uk/peregovori-z-rf-ta-pidtrimka-uhilantiv-so-oznacaut-su-pereclivi-nastroi-v-ukraini/a-69683802> (дата звернення 30.03.2025)
- 59.Ржеуцька Л. Перемога Трампа: чорний день для України чи нові можливості? Deutsche Welle. 06.11.2024. URL: <https://www.dw.com/uk/peremoga-trampa-na-viborah-cornij-den-dla-ukraini-ci-novi-mozlivosti/a-70716032> (дата звернення 28.03.2025)
- 60.Ржеуцька Л. Перестановка в уряді Шмигала: навіщо змінили пів кабміну? Deutsche Welle. 05.09.2024. URL: <https://www.dw.com/uk/velika-perestanovka-v-uradi-smigala-naviso-v-ukraini-zminili-piv-kabminu/a-70147921> (дата звернення 24.03.2025)
- 61.Ржеуцька Л. Результати переговорів у Дждиді: як реагують в Україні. Deutsche Welle. 12.03.2025. URL: <https://www.dw.com/uk/rezultati-peregovoriv-u-dziddi-ak-reaguut-v-ukraini/a-71897303> (дата звернення 05.04.2025)
- 62.Ржеуцька Л. Саудівська Аравія і переговори зі США: чого очікує Україна? Deutsche Welle. 08.03.2025. URL: <https://www.dw.com/uk/saudivska-aravia-ak-majdancik-dla-peregovoriv-zi-ssa-cogo-ocikue-ukraina/a-71864279> (дата звернення 08.04.2025)
- 63.Ржеуцька Л. Фонд надії чи пастка інвестицій: що несе угода зі США? Deutsche Welle. 01.05.2025. URL: <https://www.dw.com/uk/fond-nadii-ci-pastka-investicij-so-nese-ugoda-zi-ssa/a-72407783> (дата звернення 10.05.2025)
- 64.Ржеуцька Л., Власенко В. Безпекові угоди - місток до членства України в НАТО? Deutsche Welle. 11.07.2024. URL: <https://www.dw.com/uk/bezpekovi-ugodi-mistok-do-clenstva-ukraini-v-nato/a-69609784> (дата звернення 28.03.2025)
- 65.Ржеуцька Л., Куницький О. Телефонна розмова Трампа і Путіна: Як реагують в Україні. Deutsche Welle. 19.03.2025. URL:

- <https://www.dw.com/uk/telefonna-rozмова-trampa-i-putina-ak-reaguut-v-ukraini/a-71973206> (дата звернення 12.04.2025)
- 66.Ржеуцька Л., Шепелева А. Путін розставляє пастки: українці про пропозицію РФ для США. Deutsche Welle. 26.02.2025. URL: <https://www.dw.com/uk/putin-rozstavlae-pastki-ukrainci-pro-propoziciu-rf-dla-ssa-sodo-kopalin/a-71756199> (дата звернення 02.05.2025)
- 67.Савчук А., Пшемиська А. “Мам, повітряна тривога!” Як у ФРН лікують дітей з Охматдиту. Deutsche Welle. 05.08.2024. URL: <https://www.dw.com/uk/mamo-povitrana-trivoga-ak-u-nimeccini-likuut-ditej-z-ohmatditu/a-69842473> (дата звернення 15.04.2025)
- 68.Сидоржевський М. Mirage 2000: як французькі літаки зможуть посилити ЗСУ. Deutsche Welle. 10.10.2024. URL: <https://www.dw.com/uk/ak-francuzki-litaki-mirage-2000-zmozut-posiliti-zsu3-a-70446737/a-70446737> (дата звернення 30.03.2025)
- 69.Соколова-Стех Г. “Продовжити відчуття дому”. Евакуація з Покровська і околиць. Deutsche Welle. 05.09.2024. URL: <https://www.dw.com/uk/prodovziti-vidcutta-domu-evakuacia-z-pokrovska-i-okolic/a-70144464> (дата звернення 31.03.2025)
- 70.Соколова-Стех Г. “Це неможливо”. Кримські татари про територіальні поступки. Deutsche Welle. 29.04.2025. URL: <https://www.dw.com/uk/ce-nemozливо-krimski-tatari-pro-teritorialni-postupki/a-72383195> (дата звернення 10.05.2025)
- 71.Соколова-Стех Г. Що думають про мир українські військові під Покровськом. Deutsche Welle. 31.03.2025. URL: <https://www.dw.com/uk/so-dumaut-pro-mir-ukrainski-vijskovi-pid-pokrovskom/a-72092489> (дата звернення 14.04.2025)
- 72.Соколова-Стех Г. Як живе прифронтове Добропілля - репортаж DW. Deutsche Welle. 25.03.2025. URL: <https://www.dw.com/uk/molimos-spocatku-za-peremogu-a-potim-za-mir-ak-zive-prifrontove-dobropilla/a-72029238> (дата звернення 01.05.2025)

73. Crohmal L. Warum Scholz "zügigen" Frieden in der Ukraine will. Deutsche Welle. 11.09.2024. URL: <https://www.dw.com/de/warum-scholz-z%C3%BCgigen-frieden-in-der-ukraine-will/a-70188714> (дата звернення 02.04.2025)
74. Kaniewski D., Ukhina I. Ukraine: Ist Pokrowsk noch zu retten? Deutsche Welle. 31.08.2024. URL: <https://www.dw.com/de/ukraine-ist-pokrowsk-noch-zu-retten/a-70097612> (дата звернення 24.03.2025)
75. Rzhetska L. ATACMS-Raketen auf Russland: Was die Ukraine erreichen will. Deutsche Welle. 19.11.2024. URL: <https://www.dw.com/de/atacms-raketen-ukraine-usa-einsatz-in-russland-ziel/a-70823392> (дата звернення 01.04.2025)
76. Rzhetska L. Friedensplan: Donald Trump schweigt, die Ukraine diskutiert. Deutsche Welle. 21.11.2024. URL: <https://www.dw.com/de/ukraine-friedensplan-russland-krieg-us-pr%C3%A4sident-donald-trump-diskussionen/a-70830965> (дата звернення 26.03.2025)
77. Rzhetska L. Kiew: Bloß keine Wahlen während des Krieges. Deutsche Welle. 08.11.2023. URL: <https://www.dw.com/de/kiew-blo%C3%9F-keine-wahlen-w%C3%A4hrend-des-krieges/a-67340058> (дата звернення 27.03.2025)
78. Rzhetska L. Trump telefoniert mit Putin: Reaktionen aus der Ukraine. Deutsche Welle. 19.03.2025. URL: <https://www.dw.com/de/wie-die-ukraine-auf-trumps-telefonat-mit-putin-reagiert/a-71977406> (дата звернення 12.04.2025)
79. Rzhetska L. Trumps Sieg: Schwarzer Tag oder Chance für die Ukraine? Deutsche Welle. 07.11.2024. URL: <https://www.dw.com/de/trumps-sieg-schwarzer-tag-oder-chance-f%C3%BCr-die-ukraine/a-70724785> (дата звернення 28.03.2025)
80. Rzhetska L. Ukraine: Präsident Selenskyj baut seine Regierung um. Deutsche Welle. 06.09.2024. URL:

- <https://www.dw.com/de/ukraine-warum-baut-selenskyj-seine-regierung-um/a-70155587> (дата звернення 24.03.2025)
81. Rzhetska L. Ukraine: Vorsichtig optimistisch nach Dschidda. Deutsche Welle. 12.03.2025. URL: <https://www.dw.com/de/ukraine-dschidda-saudi-arabien-usa-russland-verhandlungen-milit%C3%A4rhilfe-frieden-waffenruhe-v-3/a-71901508> (дата звернення 05.04.2025)
82. Rzhetska L. Ukraine: Was spricht für die AKW-Übernahme durch die USA? Deutsche Welle. 25.03.2025. URL: <https://www.dw.com/de/%C3%BCbernahme-von-akws-der-ukraine-durch-die-usa-wladimir-putin-wolodymyr-selenskyj-donald-trump-v3/a-72017857> (дата звернення 01.04.2025)
83. Rzhetska L. Ukrainer zu Friedensverhandlungen mit Russland bereit. Deutsche Welle. 17.07.2024. URL: <https://www.dw.com/de/ukrainer-zu-friedensverhandlungen-mit-russland-bereit/a-69687979> (дата звернення 30.03.2025)
84. Rzhetska L. Verhandlungen mit den USA: Was erwartet die Ukraine? Deutsche Welle. 10.03.2025. URL: <https://www.dw.com/de/erstes-ukraine-usa-treffen-nach-trump-selenskyj-eklat/a-71865908> (дата звернення 08.04.2025)
85. Rzhetska L. Was bringt der Ukraine das Rohstoffabkommen mit den USA? Deutsche Welle. 02.05.2025. URL: <https://www.dw.com/de/was-bringt-der-ukraine-das-rohstoffabkommen-mit-de-n-usa/a-72413386> (дата звернення 10.05.2025)
86. Rzhetska L., Shepeleva A. Ukraine: Sorge wegen Putins Rohstoff-Angebot an Trump. Deutsche Welle. 27.02.2025. URL: <https://www.dw.com/de/ukraine-sorge-wegen-putins-rohstoff-angebot-an-trump/a-71772889> (дата звернення 02.05.2025)
87. Rzhetska L., Vlasenko V. Abkommen als Brücke zur NATO-Mitgliedschaft der Ukraine? Deutsche Welle. 11.07.2024. URL:

- <https://www.dw.com/de/sicherheitsabkommen-br%C3%BCcke-zur-nato-mitgliedschaft-der-ukraine/a-69618544> (дата звернення 28.03.2025)
- 88.Savchuk A., Psemyska A. Deutschland nimmt krebskranke Kinder aus der Ukraine auf. Deutsche Welle. 07.08.2024. URL: <https://www.dw.com/de/nach-raketenangriff-auf-klinik-deutschland-nimmt-krebskranke-kinder-aus-der-ukraine-auf/a-69878108> (дата звернення 15.04.2025)
- 89.Sokolova-Stekh H. Anerkennung der Krim-Annexion? Was die Krimtataren meinen. Deutsche Welle. 01.05.2025. URL: <https://www.dw.com/de/anerkennung-der-krim-annexion-was-die-krimtataren-meinen/a-72398799> (дата звернення 10.05.2025)
- 90.Sokolova-Stekh H. Evakuierung aus Pokrowsk: "Ein Gefühl von Heimat mitnehmen". Deutsche Welle. 07.09.2024. URL: <https://www.dw.com/de/ukraine-evakuierung-aus-pokrowsk-ein-gef%C3%BChl-von-heimat-mitnehmen/a-70155789> (дата звернення 31.03.2025)
- 91.Sokolova-Stekh H. Ukraine: Wie es sich nahe der Front im Donbass lebt. Deutsche Welle. 29.03.2025. URL: <https://www.dw.com/de/ukraine-front-krieg-russland-donbass-donezk-pokrowsk-awdijiwka-trump-putin-selenskyj/a-72072742> (дата звернення 01.05.2025)
- 92.Sokolova-Stekh H. Ukrainische Frontsoldaten: Zwischen Hoffnung und Resignation. Deutsche Welle. 05.04.2025. URL: <https://www.dw.com/de/ukrainische-frontsoldaten-zwischen-hoffnung-und-resignation/a-72119196> (дата звернення 14.04.2025)
- 93.Sydorzhevskyi M. Frankreichs Mirage-Bomber als Verstärkung für die Ukraine? Deutsche Welle. 28.05.2025. URL: <https://www.dw.com/de/frankreichs-mirage-bomber-als-verst%C3%A4rkung-f%C3%BCr-die-ukraine/a-70456988> (дата звернення 30.03.2025)
- 94.Vlasenko V., Rzheutska L. Ukraine: Frieden durch Gebietsabtretungen an Russland? Deutsche Welle. 24.07.2024. URL: <https://www.dw.com/de/ukraine-frieden-durch-gebietsabtretungen-an-russland/a-69755124> (дата звернення 24.03.2025)

ZUSAMMENFASSUNG

Die vorliegende Bachelorarbeit befasst sich mit dem Thema «Die Wiedergabe des pragmatischen Potenzials von Medienberichten in der Übersetzung». Die Arbeit konzentriert sich auf Nachrichten über die aktuelle Situation in der Ukraine.

Die Pragmatik ist ein wichtiger Aspekt der Übersetzung, weil sie bestimmt, wie erfolgreich der Kommunikationsakt zwischen dem Autor und dem Empfänger, die unterschiedlichen kulturellen Umgebungen angehören, sein wird. Die pragmatische Adaptation ist besonders wichtig bei der Übersetzung von Texten, die für Vertreter einer Kultur mit demselben spezifischen Hintergrundwissen bestimmt sind. Zu solchen Texten gehören Nachrichten, die über aktuelle und wichtige Ereignisse in der Welt informieren. Die Übersetzung von Nachrichten soll die Hauptfunktion dieses Genres — die Informationsfunktion — erhalten und die öffentliche Meinungsbildung beeinflussen, und die Mittel der pragmatischen Adaptation sollten sich positiv darauf auswirken.

Das erste Kapitel befasst sich mit der Definition der Pragmatik als Teilgebiet der Linguistik, das sich mit den kommunikativen Mitteln der Sprache und ihrer Verwendung im Kontext der realen Kommunikation beschäftigt. Auch die tiefe Verbindung zwischen Pragmatik und Kultur wurde näher analysiert: Diese beiden sind eng miteinander verwoben, weil die pragmatische Adaptation die Besonderheiten beider Kulturen berücksichtigen und den Text für Vertreter einer anderen Kultur verständlich machen soll. Eine Übersetzung unter pragmatischen Aspekten bedeutet, dass der Übersetzer wesentliche Änderungen am Ausgangstext vornimmt und sogar die Absicht des Autors verändert.

Weiterhin wurde untersucht, was Nachrichten sind und welche sprachlichen Merkmale sie haben, nämlich kurze Satzlänge, Nominalstil, Verwendung rhetorischer Figuren, Deformalisation usw. Außerdem wird die Struktur einer Nachricht analysiert, die aus einem Titel, einem Lead und dem Hauptinhalt mit hierarchischen Informationen besteht.

Als nächstes werden die Besonderheiten der Nachrichtenübersetzung untersucht. Es wurde festgestellt, dass der Übersetzer in diesem Fall auf

kulturspezifische Elemente, Metaphern, Fachwortschatz, Sprachklischees und Lehnwörter achten sollte. Es ist auch wichtig zu verstehen, dass die Nachrichten schnell gelesen werden sollten, was bedeutet, dass die Sprache einfach und klar sein sollte, ohne unbekannte Informationen. Ein wichtiger Aspekt ist die Übersetzung des Titels, die das Interesse des Empfängers an der Lektüre des Textes des Artikels bestimmt.

Das zweite Kapitel befasst sich mit dem praktischen Ziel der Bachelorarbeit, nämlich der Analyse des aktuellen Niveaus der pragmatischen Adaptation von Nachrichten. Zunächst wurden die von den Übersetzern verwendeten Verfahren der pragmatischen Anpassung bestimmt: Komprimierung, Dekomprimierung, Substitution, Generalisierung und Spezifizierung. Es wurden auch Verfahren zur Übersetzung von Schlagzeilen erarbeitet: Lehnübersetzung, Addition, Auslassung, Umformulieren, Ersetzen eines bildlichen Titel durch einen sachlichen und umgekehrt. Für die Untersuchung wurden ukrainischsprachige Nachrichten von der Website der Deutschen Welle und ihre deutschen Übersetzungen ausgewählt.

Die Studie ergab, dass die Schlagzeilen der Nachrichten mit hoher Qualität übersetzt wurden, aber die Technik, die bildliche Schlagzeile durch die tatsächliche zu ersetzen, ist fragwürdig, weil sie das Interesse der Leser verringert. Die pragmatische Adaptation des Hauptinhalts von Nachrichten war ebenfalls im Allgemeinen zufriedenstellend, aber jede der Übersetzungsverfahren weist Beispiele für eine unangemessene Verwendung auf. So führt beispielsweise eine übermäßige Komprimierung häufig zu einer Verarmung des Textes und zu einem Verstoß gegen den Meinungspluralismus. Die Dekomprimierung führt manchmal zu unnötigen Erklärungen von offensichtlichen Sachen, die den Text überfrachten. Die Übersetzer vernachlässigen oft die Substitution, so dass die Lexeme in der Übersetzung weder stilistisch noch inhaltlich mit dem Original übereinstimmen. Generalisierung und Spezifizierung schaden dem Text nicht, haben aber oft keine pragmatischen Auswirkungen auf ihn. Bei fehlgeschlagenen Beispielen wurden die entsprechenden Argumente angeführt und alternative Übersetzungsmöglichkeiten vorgeschlagen.

Zusammenfassend lässt sich feststellen, dass das Niveau der pragmatischen Anpassung der Nachrichten derzeit zufriedenstellend ist. Die in dieser Bachelorarbeit analysierten Fehler zeigen jedoch, dass dieser Aspekt der Übersetzung mehr Aufmerksamkeit seitens der Übersetzer und weitere Forschung erfordert.